

І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула

**ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ**

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула

ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Електронний практикум
комбінованого (локального та мережного) використання

Вінниця
ВНТУ
2024

УДК 378.147:336.01 (075)

Є67

Рекомендовано до видання Вченою радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 2 від 29.09.2024 р.)

Рецензенти:

Є. М. Рудніченко, доктор економічних наук, професор

Н. В. Бурєннікова, доктор економічних наук, професор

А. С. Краєвська, кандидат економічних наук, доцент

Єпіфанова, І. Ю.

Є67 Основи фінансового менеджменту : електронний практикум комбінованого (локального та мережного) використання [Електронний ресурс] / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2024. – 74 с.

В практикумі наведено питання для самостійного контролю знань студентів, тестові завдання, задачі, словник термінів. Практикум розроблено згідно з програмою дисципліни «Основи фінансового менеджменту».

УДК 378.147:336.01 (075)

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Організація вивчення дисципліни	5
1.1 Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	5
1.2 Оцінювання знань, умінь та навичок студентів.....	6
2 Завдання до практичних робіт для самостійної перевірки знань.....	8
2.1 Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.....	8
2.2 Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.....	10
2.3 Управління прибутком	14
2.4 Управління активами	19
2.5 Вартість і оптимізація структури капіталу	24
2.6 Управління грошовими потоками на підприємстві.....	29
2.7 Управління інвестиціями.....	34
2.8 Управління фінансовими ризиками	39
3 Індивідуальні завдання	42
3.1 Індивідуальне практичне завдання «Визначення вартості грошей у часі»	42
3.2 Індивідуальне практичне завдання «Аналіз ефективності інвестиційного проєкту».....	45
3.3 Індивідуальне практичне завдання «Аналіз ризику проєкту».....	51
4 Питання на залік з дисципліни «Основи фінансового менеджменту»	55
Словник термінів.....	57
Перелік літератури	66
Додаток А.....	68
Додаток Б	71

ВСТУП

Мета викладання дисципліни – формування у студентів системи знань, умінь і навичок щодо управління фінансами підприємства.

Основними завданнями вивчення дисципліни:

- ознайомлення студентів з відповідними теоретичними поняттями, категоріями, системами та процесами фінансового менеджменту;
- відпрацювання практичних навичок розв'язання завдань з фінансового менеджменту;
- формування у майбутніх фахівців вміння використовувати надбані теоретичні знання та практичні навички на всіх стадіях управління фінансовим потенціалом суб'єктів господарювання;
- застосовувати освоєні методики для удосконалення аналізу та планування фінансової діяльності суб'єктів господарювання на основі принципів і закономірностей фінансової науки, що забезпечить підвищення їхньої фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Компетентності, якими має оволодіти здобувач внаслідок вивчення дисципліни

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності:

ЗК04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальна (фахова) компетентність:

СК16. Здатність забезпечувати управління формуванням ефективного використання та оптимального розподілу фінансових ресурсів в умовах їх обмеженості.

СК17. Здатність управляти фінансовою та інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання, виявляти напрями оптимізації.

Програмні результати навчання, якими має оволодіти здобувач внаслідок вивчення дисципліни

РН18. Знати способи формалізації й побудови моделей фінансової діяльності, технології розробки та реалізації управлінських рішень щодо управління фінансовими ресурсами.

РН19. Здійснювати управління фінансовою та інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання, виявляти напрями оптимізації.

Поточний та підсумковий контроль знань студентів проводиться шляхом контрольних робіт, тестування, заліку.

На позааудиторну роботу виносяться вивчення окремих проблем курсу, підготовка до практичних занять, диференційного заліку, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань.

1 ОРГАНІЗАЦІЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади фінансового менеджменту

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту

Суть фінансового менеджменту. Мета фінансового менеджменту. Завдання фінансового менеджменту. Об'єкти фінансового менеджменту. Основні напрями фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту. Економічна основа фінансового менеджменту. Формування української моделі фінансового менеджменту. Етапи розвитку західного та українського фінансового менеджменту.

Тема 2. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках

Необхідність і значення визначення вартості грошей у часі. Фактори, що впливають на зміну вартості грошей у часі. Зміст концепції оцінення вартості грошей у часі. Простий відсоток. Складний відсоток. Методи пренумерандо та постнумерандо. Дискретний грошовий потік. Безперервний грошовий потік. Ануїтет. Відсоткова ставка. Класифікація відсоткових ставок. Методичний інструментарій оцінення вартості грошей у разі дискретних потоків платежів за простими відсотками. Вплив інфляції на зміну вартості грошей.

Тема 3. Управління прибутком

Політика формування власних фінансових ресурсів, її зміст та принципи розроблення. Роль прибутку в формуванні власних фінансових ресурсів. Фактори, що впливають на формування прибутку. Класифікація витрат підприємства. Резерви зростання прибутку. Аналіз запасу фінансової міцності. Політика максимізації прибутку підприємств. Операційний леверидж. Фінансовий важіль. Управління розподілом і використанням чистого прибутку.

Тема 4. Управління активами

Економічна суть та класифікація активів. Управління оборотними активами. Моделі управління оборотними активами підприємства. Управління необоротними активами. Формування оптимальної структури джерел фінансування необоротних активів. Форми оренди необоротних активів. Критерії і оцінення ефективності прийняття управлінських рішень щодо придбання або оренди необоротних активів.

Змістовий модуль 2. Управління об'єктами фінансового менеджменту

Тема 5 Вартість і оптимізація структури капіталу

Основні складові капіталу. Поняття інвестованого, власного і залученого капіталу. Склад власного і залученого капіталу. Поняття фінансової структури капіталу. Політика формування фінансової структури капіталу, принципи, послідовність її розробки. Оцінення вартості капіталу. Визначення загальної потреби в капіталі. Вартість основних джерел капіталу. Цільова фінансова структура капіталу.

Тема 6. Управління грошовими потоками на підприємстві

Економічна суть грошового потоку. Види грошових потоків та їх характеристика. Зміст звіту про рух грошових коштів. Планування та прогнозування грошових потоків. Розробка планів руху грошових коштів. Розробка і застосування платіжного календаря. Оперативне планування надходжень і використання грошових коштів підприємства. Управління вхідними грошовими потоками. Управління вихідними грошовими потоками. Оперативне регулювання поточних надходжень і витрат грошових коштів.

Тема 7. Управління інвестиціями

Зміст та основні завдання управління інвестиційною діяльністю підприємства. Забезпечення інвестиційної підтримки високих темпів розвитку операційної діяльності підприємства. Принципи та етапи формування інвестиційної політики підприємства. Методи оцінення інвестиційних проєктів. Форми фінансового інвестування. Етапи процесу управління фінансовими інвестиціями.

Тема 8. Управління фінансовими ризиками

Зміст поняття «фінансовий ризик». Основні характеристики фінансового ризику. Види та фактори виникнення фінансових ризиків. Зміст та етапи політики управління фінансовими ризиками. Механізми нейтралізації фінансових ризиків. Диверсифікація фінансових ризиків та її основні напрями.

1.2 Оцінювання знань, умінь та навичок студентів

Протягом семестру студенти денної форми навчання на практичних заняттях вирішують задачі з дисципліни «Основи фінансового менеджменту», виконують тестові завдання.

Дисципліною передбачено виконання чотирьох індивідуальних самостійних завдань, два колоквиуми, дві контрольні роботи для студентів денної форми навчання.

Студенти заочної форми навчання виконують чотири індивідуальні самостійні завдання, які мають бути надіслані викладачу через систему Jet IQ не пізніше, як за два тижні до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Таблиця 1 – Оцінювання знань, умінь та з окремих видів роботи та загалом по модулях (в балах)

<i>Модуль 1</i>		<i>Модуль 2</i>	
Практичні заняття:		Практичні заняття:	
Тема 1 (усна доповідь, практ. завдання)	5	Тема 1 (усна доповідь, практ. завдання)	5
Тема 2 (усна доповідь, практ. завдання)	5	Тема 2 (усна доповідь, практ. завдання)	5
Тема 3 (усна доповідь, практ. завдання)	5	Тема 3 (усна доповідь, практ. завдання)	5
СРС № 1 (кейс. завдання)	5	СРС № 3 (кейс. завдання)	5
Тема 4 (усна доповідь, практ. завдання)	5	Тема 4 (усна доповідь, практ. завдання)	5
СРС № 2(кейс. завдання)	5	СРС № 3 (кейс. завдання)	5
Контрольна робота 1	5	Контрольна робота 1	5
Колоквіум 1 (тести)	15	Колоквіум 1 (тести)	15
Сума за модуль 1	50	Сума за модуль 1	50
Сума за семестр - 100			

2 ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

2.1 Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту

Питання для перевірки знань

1. Що таке фінансовий менеджмент?
2. Яка мета фінансового менеджменту?
3. Які завдання вирішує фінансовий менеджмент?
4. Для чого необхідно впроваджувати фінансовий менеджмент на підприємствах?
5. Які умови ефективності фінансового менеджменту?
6. Назвіть об'єкти фінансового менеджменту.
7. Які функції виконує фінансовий менеджмент?
8. Розкажіть особливості формування української моделі фінансового менеджменту.
9. Які етапи розвитку західного та українського фінансового менеджменту Ви знаєте?
10. Які особливості моделі сучасного фінансового менеджменту в Україні Вам відомі?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Проаналізуйте особливості організації фінансової служби в західних корпораціях та на вітчизняних підприємствах залежно від розміру, різної форми власності та різної організаційно-правової форми.
2. На основі додатка А, в якому наведено типову посадову інструкцію фінансового менеджера, розробіть посадові інструкції:
 - менеджера з продажу;
 - менеджера з фінансової звітності;
 - менеджера з кредитування;
 - менеджера з інвестицій;
 - менеджера з інновацій.

Тестові завдання

1. До основних принципів управління фінансовим менеджментом відносять принципи:
 - 1) фінансової стратегії, стратегії управління, контролю;
 - 2) забезпеченості, керованості, просторовості;
 - 3) обізнаності, конкурентності, стратегії, часового впливу;
 - 4) строковості, стратегії фінансової забезпеченості, ризику;
 - 5) фінансової рівноваги, грошової забезпеченості, керованості.
2. Дані про виконання плану поставок сировини, матеріалів, виробництва та реалізації готової продукції, розмір запасів готової

продукції на складі, про дотримання умов укладених договорів та про поточний фінансовий стан підприємства містить:

- 1) оперативна звітність;
- 2) фінансова звітність;
- 3) управлінський облік;
- 4) статистична звітність.

3. Бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період, – це:

- 1) оперативна звітність;
- 2) фінансова звітність;
- 3) управлінський облік;
- 4) статистична звітність.

4. Що із зазначеного відноситься до фінансових важелів?

- 1) планування (прогнозування);
- 2) інвестування;
- 3) кредитування;
- 4) податки, збори.

5. Що із зазначеного відноситься до фінансових методів?

- 1) плани (прогнози);
- 2) інвестиції, вклади, внески, трасти;
- 3) кредити, застави;
- 4) дисконтування.

6. Фінансова політика щодо окремих аспектів діяльності – це форма:

- 1) прогнозування фінансової діяльності;
- 2) поточного планування фінансової діяльності;
- 3) оперативного планування фінансової діяльності;
- 4) контролінгу фінансової діяльності.

7. Реалізація функції фінансового менеджменту «управління формуванням фінансових ресурсів» передбачає:

- 1) своєчасне формування усіх видів фінансових ресурсів;
- 2) вибір найбільш ефективних форм фінансування інвестицій;
- 3) раціональний розподіл фінансових ресурсів;
- 4) систематичне планування, прогнозування та аналіз як абсолютних фінансових показників, так і відносних оціночних коефіцієнтів;
- 5) вибір оптимальної структури капіталу підприємства.

8. Основною метою фінансового менеджменту є:

- 1) забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів;
- 2) оптимізація структури джерел формування ресурсного фінансового потенціалу;

- 3) максимізація добробуту власників підприємства шляхом зростання його ринкової вартості;
- 4) забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку.

9. *Необхідною умовою функціонування фінансового менеджменту є:*

- 1) самофінансування підприємницької діяльності, ринок товарів, праці, капіталу, ринкове ціноутворення;
- 2) комплексний характер формування управлінських рішень;
- 3) ринок праці;
- 4) чітке регламентування державного втручання в роботу.

10. *Які чинники впливають на організацію фінансового менеджменту на підприємстві:*

- 1) організаційно-правова форма ведення бізнесу;
- 2) особливості операційної та фінансової діяльності;
- 3) сума залученого капіталу;
- 4) обсяг інвестицій;
- 5) всі відповіді правильні.

Література: основна [1-12];
допоміжна [7].

2.2 Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках

Питання для перевірки знань

1. Яка необхідність визначення вартості грошей у часі?
2. Які фактори впливають на зміну вартості грошей у часі?
3. В чому полягає суть концепції оцінення вартості грошей у часі?
4. Як визначається простий відсоток?
5. Як визначається складний відсоток?
6. Охарактеризуйте метод пренумерандо.
7. Охарактеризуйте метод постнумерандо.
8. Що собою являє дискретний грошовий потік?
9. Що собою являє безперервний грошовий потік?
10. Охарактеризуйте особливості розрахунку ануїтету.
11. Що собою являє відсоткова ставка?
12. Як класифікують відсоткові ставки?
13. Охарактеризуйте методичні підходи до оцінення вартості грошей у разі дискретних потоків платежів за простими відсотками?
14. Які завдання дозволяє вирішити визначення теперішньої вартості ануїтету?
15. Як впливає інфляція на зміну вартості грошей?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Визначте, які твердження є правильними, а які – ні.
 - На зміну вартості грошей у часі впливає лише фактор інфляції.
 - Плаваюча відсоткова ставка є сталою протягом усього терміну кредитування.
 - Вартість фінансових ресурсів, якими володіємо сьогодні, є більшою за вартість ресурсів, які отримаємо в майбутньому.
 - Визначення майбутньої вартості грошей – це дисконтування.
 - Ануїтет постнумерандо передбачає, що виплати за ним здійснюватимуться у кінці кожного періоду.
 - Нарахування складних відсотків здійснюється на початкову суму внеску.
2. Виконайте індивідуальне практичне завдання «Визначення вартості грошей у часі». Використовуйте таблиці, наведені в додатку Б.

Тестові завдання

1. *Ануїтет – це:*
 - 1) вид банківської послуги;
 - 2) нарахування відсотків;
 - 3) вид боргового зобов'язання;
 - 4) рівномірні платежі через однакові інтервали часу за однаковою ставкою відсотка.
2. *Визначення майбутньої величини поточної суми через деякий проміжок часу, виходячи із заданої відсоткової ставки, здійснюється за допомогою:*
 - 1) дисконтування;
 - 2) нарощення;
 - 3) ануїтету;
 - 4) кредитування.
3. *Для простих процентів прирощення визначається за формулою:*
 - 1) $FV = PV \times (1 + n \times r)$;
 - 2) $FV = PV \times (1 + r)^n$;
 - 3) $PV = \frac{FV}{(1 + n \times r)}$;
 - 4) $PV = \frac{FV}{(1 + r)^n}$.
4. *Визначте правильне закінчення наведеного нижче твердження. Чим вищий ризик очікуваних грошових потоків, тим _____:*
 - 1) нижчу ставку дисконтування необхідно використати.
 - 2) вищою буде їх теперішня вартість.
 - 3) нижчою буде їх теперішня вартість.
 - 4) нижчою буде прибутковість інвестиційного проекту.

5. Ви маєте 700 грн, які можете покласти у банк під 30 % річних. Майбутня вартість ваших грошей через два роки становитиме:

- 1) 1003 грн;
- 2) 1021 грн;
- 3) 1053 грн;
- 4) 1183 грн.

6. Майбутня вартість – це:

- 1) сума доходів, яку планує отримати інвестор від реалізації проєкту після того, як він компенсує вкладені ним грошові кошти;
- 2) сума грошових коштів, яку може отримати власник проєкту в майбутньому за умов продажу цього проєкту;
- 3) сума інвестованих на поточний момент коштів, на яку вони мають перетворитися через певний проміжок часу з урахуванням певної ставки процента;
- 4) величина грошового потоку, яка буде отримана за проєктом у процесі його реалізації за запланованих параметрів.

7. На ставку дисконту не впливає:

- 1) відсоток за депозитами;
- 2) рівень ризику;
- 3) грошовий потік;
- 4) рівень інфляції.

8. Поєднання впливу інфляції, ризику та схильності до ліквідності є причиною:

- 1) соціальної несправедливості розподілу доходів;
- 2) падіння курсу національної валюти щодо іноземної;
- 3) зменшення вартості грошей у часі;
- 4) економічної кризи.

9. Процес розрахунку майбутньої вартості коштів, що інвестуються сьогодні, є:

- 1) дисконтування;
- 2) нарощення;
- 3) ануїтет;
- 4) кредитування.

10. Для складних відсотків прирощення визначається за формулою:

- 1) $FV = PV \times (1 + n \times r)$;
- 2) $FV = PV \times (1 + r)^n$;
- 3) $PV = \frac{FV}{(1 + n \times r)}$;
- 4) $PV = \frac{FV}{(1 + r)^n}$.

11. *Компаундування — операція, за допомогою якої визначається:*

- 1) величина остаточної майбутньої вартості з урахуванням складних процентів;
- 2) теперішня вартість потоку готівки шляхом коригування майбутніх грошових надходжень з використанням коефіцієнта дисконтування;
- 3) величина грошового потоку, який буде отриманий у результаті реалізації проєкту на будь-який момент часу;
- 4) величина необхідних на певний момент інвестиційних ресурсів для реалізації проєкту шляхом урахування рівня інфляції та банківського процента.

12. *Ви бажаєте через два роки отримати суму 2000 грн. Банк пропонує Вам 40 % річних. Яку суму ви маєте покласти в банк зараз, щоб отримати бажаний результат:*

- 1) 1000 грн;
- 2) 1020 грн;
- 3) 1050 грн;
- 4) 1180 грн.

13. *Поняття «часової переваги» означає, що:*

- 1) раніше одержані гроші мають меншу цінність, ніж гроші, одержані пізніше;
- 2) раніше одержані гроші мають більшу цінність, ніж гроші, одержані пізніше;
- 3) гроші з часом змінюють вартість;
- 4) раніше одержані гроші мають таку саму цінність, як і гроші, одержані пізніше.

Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1. ПрАТ «Володарка» необхідно накопичити 5 млн грн для придбання через 4 роки нового обладнання. Найбезпечнішим способом накопичення є придбання облігацій державних внутрішніх позик, що генерують річний дохід за ставкою 17 % річних. Яким має бути початковий внесок товариства?

Задача 2. Менеджмент ТОВ «Кристал» прийняв рішення про вкладення вільних коштів в розмірі 350 тис. грн строком на 2 роки. Є три альтернативних варіанти вкладень. За першим варіантом вкладення коштів на депозитний рахунок банку із щорічним нарахуванням складних відсотків за ставкою 20 %, за другим – щорічне нарахування 25 %, за третім – щомісячне нарахування складних відсотків за ставкою 15 % річних. Визначити найкращий варіант вкладення коштів.

Задача 3. Визначіть оптимальний варіант вкладення грошей для інвестора. За першим варіантом пропонується придбати земельну ділянку за 50 тис. доларів. За другим варіантом пропонується взяти земельну ділянку в оренду за 5 тис. дол. на рік. Поточна ринкова ставка процента – 12 %.

Задача 4. Інвестор має можливість отримати 150 тис. грн через три роки. Альтернативні витрати інвестора становлять 12 % на рік. Визначити теперішню вартість майбутніх надходжень.

Задача 5. ПрАТ «Маяк» планує через три роки придбати нове обладнання. Очікується, що майбутня вартість устаткування становитиме 1,5 млн грн. Визначте, яку суму коштів потрібно помістити на депозитний рахунок банку, щоб через три роки одержати достатню суму коштів, якщо ставка за депозитними рахунками установлена в розмірі 12 % із щомісячним нарахуванням відсотків або 18 % з нарахуванням складних відсотків один раз на рік.

Література: основна [1 – 12];
допоміжна [7].

2.3 Управління прибутком

Питання для перевірки знань

1. Охарактеризуйте основні елементи політики формування власних фінансових ресурсів.
2. Яку роль відіграє прибуток у формуванні власних фінансових ресурсів?
3. Які фактори впливають на формування прибутку?
4. Як класифікують витрати підприємства?
5. Як формується собівартість реалізованої продукції?
6. Охарактеризуйте резерви зростання прибутку.
7. Яким чином проводиться аналіз запасу фінансової міцності підприємства?
8. Яким чином можна максимізувати прибуток підприємств?
9. Як визначається операційний леверидж?
10. Що таке фінансовий леверидж? Як він визначається?
11. Як здійснюється процес управління розподілом прибутку?
12. Опишіть процес використання чистого прибутку.

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. На основі даних форми 2 «Звіт про фінансові результати», отриманої з сайту акціонерного товариства, проаналізуйте формування прибутку в звітному та попередньому періодах, динаміку зміни доходів, витрат, фінансових результатів, зробіть висновки. Проаналізуйте фінансовий леверидж підприємства.

Тестові завдання

1. Відповідно до Звіту про фінансові результати валовий прибуток визначається як:

- 1) різниця між доходом та податком на додану вартість;
- 2) різниця між чистим доходом та собівартістю реалізованої продукції;
- 3) різниця між чистим доходом, податком на додану вартість та собівартістю реалізованої продукції;
- 4) сума чистого доходу та собівартості.

2. Який вид фінансових результатів відображає результат основної операційної діяльності?

- 1) валовий прибуток;
- 2) прибуток від операційної діяльності;
- 3) чистий прибуток;
- 4) прибуток від звичайної діяльності.

3. Який з зазначених показників відображає кінцевий результат операції?

- 1) витрати;
- 2) прибуток;
- 3) доходи;
- 4) баланс.

4. Яка з груп показників вважається відносними показниками фінансових результатів?

- 1) показники ділової активності;
- 2) показники фінансової стійкості;
- 3) показники ліквідності;
- 4) показники рентабельності.

5. Для того, щоб визначити значення валового прибутку, необхідно від чистого доходу від реалізації (виручки) відняти:

- 1) собівартість реалізованої продукції;
- 2) податок на прибуток;
- 3) податок на додану вартість;
- 4) акцизний збір.

6. Під час формування валового прибутку не враховується:

- 1) чистий дохід;
- 2) інші операційні витрати;
- 3) собівартість;
- 4) акцизний збір.

7. Який вид фінансових результатів відображає результат основної операційної діяльності?

- 1) чистий прибуток;
- 2) прибуток від операційної діяльності;
- 3) валовий прибуток;
- 4) прибуток від звичайної діяльності.

8. Які з зазначених видів доходів і витрат не формують прибуток від інвестиційної діяльності?

- 1) доходи від участі в капіталі;
- 2) витрати від участі в капіталі;
- 3) інші фінансові доходи;
- 4) інші доходи.

9. Заповніть пропущені слова. Згідно з П(С)БО, _____ діяльність – це придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою еквівалентів грошових коштів:

- 1) інвестиційна;
- 2) операційна;
- 3) фінансова;
- 4) звичайна.

10. Назвіть можливий напрям використання чистого прибутку:

- 1) податок на прибуток;
- 2) податок на додану вартість;
- 3) поповнення резервного капіталу;
- 4) акцизний збір.

11. Скільки становитиме фінансовий результат від іншої основної операційної діяльності, якщо валовий прибуток становить 460 тис. грн, інші операційні доходи – 15 тис. грн, інші операційні витрати – 10 тис. грн:

- 1) 25 тис. грн;
- 2) 5 тис. грн;
- 3) 465 тис. грн;
- 4) 485 тис. грн?

12. Інформація, що надається у Звіті про фінансові результати, використовується для оцінювання:

- 1) структури ресурсів, їх ліквідності та платоспроможності підприємства;
- 2) прогнозу змін у власному капіталі підприємства;
- 3) структури доходів та витрат;
- 4) прогнозу операційної та фінансової діяльності підприємства.

13. Виявлення впливу окремих факторів на зміну чистого прибутку є предметом:

- 1) факторного аналізу;
- 2) порівняльного аналізу;
- 3) трендового аналізу;
- 4) коефіцієнтного аналізу.

14. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування становить 50 тис. грн, податок на прибуток – 20 тис. грн, а чистий прибуток:

- 1) 30 тис. грн;
- 2) 50 тис. грн;
- 3) 70 тис. грн;
- 4) 20 тис. грн.

15. Який із зазначених видів доходів не формує фінансовий результат від операційної діяльності:

- 1) дохід від реалізації продукції;
- 2) чистий дохід від реалізації продукції;
- 3) інші операційні доходи;
- 4) доходи від участі в капіталі?

Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1. Проаналізувати склад, структуру та динаміку зміни доходів підприємства, використовуючи дані таблиці 1.

Таблиця 1 – Вихідні дані

Показник	Попередній рік		Звітний рік		Абсолютна зміна	Темп приросту	Пунктів структури
	тис. грн	%	тис. грн	%			
Чистий дохід від реалізації продукції	769		875,2				
Інші операційні доходи	1,9		1,8				
Інші доходи	4,8		5,8				
Разом		100		100			

Задача 2. Заповнити пусті рядки. Проаналізувати склад, структуру та динаміку зміни витрат підприємства, використовуючи дані таблиці 2.

Таблиця 2 – Вихідні дані

Показник	Попередній рік		Звітний рік		Зміна значень попереднього року		
	тис. грн	%	тис. грн	%	Абсолютна	Темп приросту, %	Пунктів структури
Собівартість реалізованої продукції	9032,7		14308,2				
Адміністративні витрати	718,6		996,6				
Витрати на збут	543,5		695,6				
Інші операційні витрати	555,1		415,7				
Фінансові витрати	87,5		100,3				
Інші витрати	117,2		0,2				
Податок на прибуток від звичайної діяльності	0		285,5				
Разом	?		?				

Задача 3. Проаналізуйте динаміку формування фінансового результату до оподаткування, використовуючи дані таблиці 3.

Таблиця 3 – Вихідні дані

Показник	Значення, тис. грн	
	Попередній рік	Звітний рік
Фінансовий результат від операційної діяльності	273	1122
Дохід від участі в капіталі	35	15
Інші фінансові доходи	2	2
Фінансові витрати	95	329
Витрати від участі в капіталі	105	86
Інші витрати	41	0
Фінансовий результат до оподаткування	?	?

Задача 4. Розрахуйте величину операційного леввериджу підприємства, використовуючи дані таблиці 4. Зробіть відповідні висновки.

Таблиця 4 – Вихідні дані

Показник	Значення, тис. грн.	
	Попередній рік	Звітний рік
1. Чистий дохід від реалізації продукції	9448,6	11338,32
2. Собівартість реалізованої продукції	9032,7	10839,24
3. Валовий прибуток	415,9	499,08
4. Умовно-постійні витрати	663,45	663,45
5. Умовно-змінні витрати	8669,85	8669,85

Задача 5. Проаналізуйте фінансові результати діяльності підприємства, використовуючи дані таблиці 5.

Таблиця 5 – Вихідні дані

Показник	Значення, тис. грн	
	Попередній рік	Звітний рік
Чистий дохід (виручка) від реалізації	2825,8	3339,6
Собівартість реалізованої продукції	1726,6	2099,5
Валовий прибуток	1099,5	1240,1
ФР від операційної діяльності	12,4	25,3
ФР від звичайної діяльності	5,8	26,1
Чистий прибуток (збиток)	3	19,6

Література: основна [1 – 12];

допоміжна [1 – 4].

2.4 Управління активами

Питання для перевірки знань

1. Що являють собою активи підприємства?
2. Яким чином класифікують активи підприємства?
3. Охарактеризуйте процес управління оборотними активами.
4. Охарактеризуйте процес управління необоротними активами.
5. Які форми оренди необоротних активів Ви знаєте?
6. Охарактеризуйте критерії і процес оцінення ефективності прийняття управлінських рішень щодо придбання або оренди необоротних активів.

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. На основі даних форми 1 «Баланс», отриманої з сайту акціонерного товариства, проаналізуйте склад, структуру та динаміку зміни активів в звітному та попередньому періодах, зробіть висновки.

Тестові завдання

1. Для того, щоб зробити остаточний висновок щодо збільшення величини запасів підприємства, необхідно:

- 1) проаналізувати динаміку збільшення запасів;
- 2) порівняти динаміку збільшення запасів із динамікою зміни чистого доходу від реалізації;
- 3) порівняти динаміку збільшення запасів із динамікою зміни активів загалом;
- 4) порівняти динаміку збільшення запасів із динамікою зміни власного капіталу.

2. «Важкою структурою» активів є така, коли питома вага необоротних активів підприємства в загальній їх структурі становить:

- 1) менше 20 %;
- 2) більше 30 %;
- 3) більше 40 %;
- 4) менше 50 %.

3. За яким видом активів визначають тип стратегії підприємства щодо довгострокових вкладень?

- 1) за активами загалом;
- 2) за оборотними активами;
- 3) за необоротними активами;
- 4) за дебіторською заборгованістю.

4. До складу необоротних активів належать:

- 1) нематеріальні активи;
- 2) запаси і витрати;
- 3) короткострокові фінансові вкладення;
- 4) грошові активи.

5. Запаси підприємства належать до:

- 1) необоротних активів;
- 2) оборотних активів;
- 3) власного капіталу;
- 4) залученого капіталу.

6. Поєднайте різні види заборгованості підприємства з розділами Балансу, до яких вони належать:

1. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1. Необоротні активи
2. Довгострокова дебіторська заборгованість	2. Оборотні активи
3. Довгострокові кредити банків	3. Довгострокові зобов'язання
4. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	4. Поточні зобов'язання

7. Короткострокові фінансові інвестиції та грошові кошти належать до:

- 1) оборотних коштів;
- 2) необоротних активів;
- 3) власного капіталу;
- 4) залученого капіталу.

8. Господарські засоби тривалого використання відображаються в бухгалтерському балансі:

- 1) у I розділі активу;
- 2) у II розділі активу;
- 3) у III розділі пасиву;
- 4) у IV розділі пасиву.

9. Поєднайте різні статті Балансу підприємства із розділами, до яких вони відносяться:

1. Непокритий збиток	1. Необоротні активи
2. Основні засоби	2. Оборотні активи
3. Запаси	3. Власний капітал
4. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	4. Поточні зобов'язання

Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1. Проаналізуйте склад та структуру необоротних активів, використовуючи дані таблиці 6.

Таблиця 6 – Вихідні дані

Показник	Значення			
	Попередній рік		Звітний рік	
	тис. грн	%	тис. грн	%
Необоротні активи, всього	?	100	?	100
зокрема:				
-нематеріальні активи	568		568	
-незавершене будівництво	111855		194338	
-основні засоби	832107		813810	
-відстрочені податкові активи	5069		0	

Задача 2. Заповніть пусті рядки. Проаналізуйте склад та структуру активів, використовуючи дані таблиці 7.

Таблиця 7 – Вихідні дані

Показник	Значення			
	попередній рік		звітний рік	
	тис. грн	%	тис. грн	%
Вартість активів, всього		100		100
зокрема:				
Необоротні активи				
з них:				
-незавершене будівництво	11166		8821,5	
-інші фінансові інвестиції	80		80	
-основні засоби	230054		251819	
Оборотні активи				
з них:				
-запаси	13849		13717	
-дебіторська заборгованість	128497		111946	
-грошові кошти	3266,5		3044	

Задача 3. Розрахуйте показники, які характеризують майновий стан: коефіцієнт зносу, коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт приросту основних засобів.

Зробіть висновки.

Таблиця 8 – Вихідні дані

Показник	Значення, тис. грн	
	Попередній рік	Звітний рік
Знос	6543,5	7456,5
Первісна вартість	36986,6	56644,6
Надійшло основних засобів	349	678
Вибуло основних засобів	241	786

Задача 4. Заповніть пусті рядки. Проаналізуйте склад, структуру та динаміку зміни оборотних активів підприємства, використовуючи дані таблиці 9.

Таблиця 9 – Вихідні дані

Показник	Значення			
	Попередній рік		Звітний рік	
	тис. грн	%	тис. грн	%
Оборотні активи – всього		100,0		
зокрема:				
Виробничі запаси	228425		439847	
Готова продукція	7777		19996	
Незавершене виробництво	7562		4994	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	756798		700197	
Дебіторська заборгованість за розрахунками	830048		833280	
Грошові кошти та їх еквіваленти	5305		1471	
Інші оборотні активи	7997		6129	

Задача 5. Розрахуйте та проаналізуйте коефіцієнти: оборотності активів, оборотності оборотних активів, оборотності дебіторської заборгованості, оборотності запасів, використовуючи дані таблиці 10.

Таблиця 10 – Вихідні дані

Показник	Значення, тис. грн	
	Попередній рік	Звітний рік
Вартість майна підприємства	4645	5012
Вартість оборотних активів	2428	2795,5
Вартість запасів	1000	1500
Вартість дебіторської заборгованості	780	650
Чистий дохід від реалізації продукції	2564	4058

Література: основна [1 – 12];
допоміжна [1 – 4].

2.5 Вартість і оптимізація структури капіталу

Питання для перевірки знань

1. Які основні складові капіталу Ви знаєте?
2. Охарактеризуйте зміст інвестованого, власного і залученого капіталу.
3. З чого складається власний капітал?
4. З чого складається залучений капітал?
5. Охарактеризуйте зміст політики формування фінансової структури капіталу.
6. Яким чином оцінюється вартість капіталу?
7. Яким чином визначається загальна потреба в капіталі?
8. Яким чином визначається вартість основних джерел капіталу?
9. Яким чином визначається цільова фінансова структура капіталу?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. На основі даних форми 1 «Баланс», отриманої з сайту акціонерного товариства, проаналізуйте склад, структуру та динаміку зміни капіталу підприємства в звітному та попередньому періодах, зробіть висновки.

Тестові завдання

1. Відповідно до вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку власний капітал визначається як:

- 1) активи та зобов'язання підприємства;
- 2) усе майно підприємства;
- 3) активи за вирахуванням зобов'язань;
- 4) різниця між довго- та короткостроковими зобов'язаннями.

2. Нерозподілений прибуток належить до складу:

- 1) основного капіталу;
- 2) оборотного капіталу;
- 3) додаткового капіталу;
- 4) власного капіталу.

3. Яким чином впливає вилучений капітал на загальну величину власного капіталу підприємства:

- 1) збільшує;
- 2) зменшує;
- 3) не входить до складу власного капіталу, а тому ніяк не впливає;
- 4) важко точно сказати.

4. Додатковий капітал являє собою:

- 1) суму приросту майна підприємства, яка виникає внаслідок переоцінки (індексації) безоплатно одержаних матеріальних цінностей та від емісійного доходу;
- 2) капітал, у межах якого власники підприємства несуть відповідальність перед його кредиторами;
- 3) капітал, який може бути спрямований на покриття збитків підприємств;
- 4) один з видів доходів підприємства, які можуть бути поділені між власниками корпоративних прав.

5. Яким чином впливає неоплачений капітал на загальну величину власного капіталу підприємства:

- 1) збільшує;
- 2) зменшує;
- 3) не входить до складу власного капіталу, а тому ніяк не впливає;
- 4) важко точно сказати.

6. Залежно від джерел формування власний капітал підприємства поділяють на:

- 1) вкладений та накопичений;
- 2) статутний та додатковий;
- 3) нерозподілений та накопичений;
- 4) вкладений та дарчий.

7. Хто може виступати емітентом акцій?

- 1) будь-який суб'єкт господарської діяльності;
- 2) акціонерні товариства;
- 3) товариства з обмеженою відповідальністю;
- 4) АТ та ТОВ.

8. Акція – це цінний папір, який:

- 1) засвідчує право боргу;
- 2) зобов'язує придбати певний товар за наперед визначеною ціною;
- 3) засвідчує власність;
- 4) є похідним від інших цінних паперів.

9. Власники яких акцій мають право голосу на зборах акціонерів:

- 1) усіх, випущених підприємством;
- 2) простих;
- 3) привілейованих;
- 4) тих, за якими сплачується фіксований дивіденд.

10. Власники яких акцій мають право голосу на зборах акціонерів:

- 1) усіх, випущених підприємством;
- 2) простих;
- 3) привілейованих;
- 4) тих, за якими сплачується фіксований дивіденд.

11. До якої складової капіталу належать відстрочені податкові зобов'язання:

- 1) власний капітал;
- 2) довгострокові зобов'язання;
- 3) поточні зобов'язання;
- 4) забезпечення.

12. За своєю суттю лізинг є формою:

- 1) кредиту;
- 2) депозиту;
- 3) зобов'язань;
- 4) необоротних активів.

13. За якого виду лізингу суб'єкт господарювання отримує об'єкт лізингу безпосередньо від постачальника:

- 1) багатосторонній;
- 2) двосторонній;
- 3) зворотний;
- 4) непрямий.

14. До основних різновидів комерційних кредитів належать:

- 1) факторинг;
- 2) лізинг;
- 3) використання короткострокових цінних паперів;
- 4) одержані аванси.

15. Зобов'язання банку виплатити постачальнику товару за рахунок замовника-покупця певну суму за умови, що постачальник надасть банку у встановлений термін документи, що підтверджують виконання зобов'язань перед замовником – це:

- 1) факторинг;
- 2) лізинг;
- 3) акредитив;
- 4) банківська гарантія.

16. Операція, за якої відбувається купівля банком або спеціалізованою факторинговою компанією грошових вимог постачальника до покупця та їх інкасація за певну винагороду – це:

- 1) факторинг;
- 2) лізинг;
- 3) акредитив;
- 4) банківська гарантія.

Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1. ПАТ «Світанок» відчуває потребу у фінансових ресурсах в розмірі 10000 грн для поповнення виробничих запасів. Постачальник готовий надати йому комерційний кредит на умовах «2/10 нетто 30», а комерційний банк – може видати кредит за ставкою 26 % річних. Фінансовий менеджер має обрати один з варіантів на основі аналізу ціни комерційного кредиту і втрат дебітора у разі відмови від знижки.

Задача 2. ТОВ «Мрія» планує здійснити фінансові вкладення в облігації зі строком погашення 5 років. Облігації можна придбати з дисконтом у 20 %, фіксована ставка процента за облігаціями – 16 % річних до номіналу (нарахування процентів здійснюється за кожне півріччя). Обсяг фінансових інвестицій – 40 000 тис. грн; комісійна винагорода фінансового посередника за придбання та зберігання облігацій – 0,5 % їх номінальної вартості (сплачується одночасно з придбанням облігацій). Ринкова процентна ставка за аналогічними вкладеннями дорівнює 20 %. Провести оцінювання доцільності інвестиційних вкладень у ці облігації, застосувавши всі можливі динамічні методи оцінювання.

Задача 3. Ставка простих відсотків у першому місяці користування кредитом за умовами кредитного договору становить 24 % річних, а в кожному наступному місяці збільшується на 3 відсоткових пункта. Визначити суму відсотків за кредит у розмірі 15000 грн, який був оформлений ПАТ «Володарка» на термін 8 місяців.

Задача 4. Для короткострокового фінансування ПАТ «Ожина» потрібно 50 тис. грн. Товариство може користуватися комерційним кредитом з умовами «2/10 нетто 60». Комерційний банк також може надати позичку терміном на 50 днів із вартістю кредиту 6500 грн. Розрахуйте:

- 1) реальну відсоткову ставку за банківською позичкою;
- 2) вартість комерційного кредиту, якщо товариство відмовиться від торговельного дисконту і сплачуватиме за рахунками на 60-й день;
- 3) чи буде корпорація користуватися дисконтом.

Задача 5. Фінансова компанія надає послуги з факторингу на таких умовах: комісійні – 0,3 %; позичка надається клієнту в розмірі до 75 % суми дебіторської заборгованості; компанія викупує дебіторську заборгованість за 1 % на місяць. ПАТ «Макаронна фабрика» надає послуги в кредит щорічно на 700 тис. грн. Визначте можливі витрати за факторингом. Товариство може одержати банківську позичку в розмірі 75 % дебіторської заборгованості.

Задача 6. На початок звітного періоду власний капітал публічного акціонерного товариства «Барський машинобудівний завод» характеризується такими даними (таблиця 11).

Таблиця 11 – Вихідні дані

Власний капітал	На початок періоду, грн	На кінець періоду, грн
Статутний капітал	205000	
Додатково вкладений капітал	25637000	
Інший додатковий капітал	13857000	
Резервний капітал	51000	
Нерозподілений прибуток	877000	
Вилучений капітал	(-)	(-)
Усього за розділом I пасиву	40627000	

Визначте на основі таких даних, яким чином зміниться власний капітал підприємства.

1. Прибуток до оподаткування становив 1706 тис. грн.
2. Чистий прибуток розподіляється за такими напрямками: поповнення резервного капіталу – 10 %; на виплату грошових дивідендів – 25 %; решта – нерозподілений прибуток.
3. Проведено переоцінення балансової вартості нематеріальних активів на суму 2,5 тис. грн (дооцінення).
4. Акціонерне товариство викупило акції, загальна номінальна вартість яких становила 6 тис. грн.

Задача 7. Розрахувати балансовий курс акцій ПрАТ «Літинський молочний завод», якщо власний капітал підприємства характеризують такі наведені в балансі дані, тис. грн, (таблиця 12).

Таблиця 12 – Вихідні дані

Актив		Пасив	
1. Необоротні активи	22876	1. Зареєстрований капітал	9667
2. Оборотні активи	83518	2. Додатковий вкладений капітал	0
		3. Капітал в дооцінках	451
		4. Нерозподілений прибуток	9351
		5. Резервний капітал	21956
		6. Зобов'язання	?
Баланс	106394	Баланс	106394

Задача 8. Підприємство випустило акції номінальною вартістю 23 тис. грн та розмістило за курсом 110 %. Чистий прибуток підприємства становить 12 тис. грн, 15 % його використано на поповнення резервного капіталу, а 20 % – на виплату дивідендів. Підприємство отримало на безоплатній основі необоротні активи номінальною вартістю 50 тис. грн. Яку суму необхідно навести за позицією «інший додатковий капітал»?

Література: основна [1 – 12];
допоміжна [1 – 4].

2.6 Управління грошовими потоками на підприємстві

Питання для перевірки знань

1. Дайте означення понять «грошові кошти», «еквіваленти грошових коштів», «грошовий потік».
2. Яка різниця між поняттями «грошові кошти» та «грошовий потік»?
3. Яке значення відіграють грошові потоки у діяльності підприємства?
4. Які види грошових потоків Ви знаєте? Надайте їх характеристику.
5. Охарактеризуйте Звіт про рух грошових коштів.
6. Як класифікують грошові потоки за видами діяльності?
7. Які є методичні підходи до прогнозування грошових потоків?
8. Яким чином здійснюють планування та прогнозування грошових потоків?
9. Що таке чистий грошовий потік?
10. Який алгоритм розробки планів руху грошових коштів?
11. Охарактеризуйте суть, процес розробки і застосування платіжного календаря.
12. Яким чином здійснюється оперативне планування надходжень і використання грошових коштів підприємства?
13. Охарактеризуйте особливості управління вхідними грошовими потоками.
14. Охарактеризуйте особливості управління вихідними грошовими потоками.

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. На основі даних форми 3 «Звіт про рух грошових коштів», отриманої з сайту акціонерного товариства, проаналізуйте чистий грошовий потік підприємства в звітному та попередньому періодах, зробіть висновки.

Тестові завдання

1. *Звіт про рух грошових коштів містить інформацію про рух коштів внаслідок:*

- 1) операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- 2) операційної, фінансової та звичайної діяльності;
- 3) основної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- 4) основної, інвестиційної та звичайної діяльності.

2. *Які з перерахованих видів операцій, пов'язаних із рухом грошових коштів, не належать до фінансової діяльності?*

- 1) надходження від реалізації необоротних активів 40 тис. грн;
- 2) отримання позики в розмірі 15 тис. грн;
- 3) сплата дивідендів в розмірі 5 тис. грн;
- 4) погашення позики в розмірі 20 тис. грн.

3. *Заповніть пропущені слова. Згідно з П(С)БО, _____ діяльність – це придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою еквівалентів грошових коштів:*

- 1) інвестиційна;
- 2) операційна;
- 3) фінансова;
- 4) звичайна.

4. *Із якими операціями пов'язаний рух грошових коштів внаслідок інвестиційної діяльності?*

- 1) придбання (реалізація) майна довготривалого користування;
- 2) випуск облігацій і цінних паперів короткострокового характеру;
- 3) виконання робіт і надання послуг;
- 4) виплата дивідендів.

5. *Чистий рух грошових коштів підприємства за звітний період дорівнює:*

- 1) залишку грошових коштів та їх еквівалентів на кінець періоду;
- 2) сумі чистого руху грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- 3) різниці між залишком грошових коштів на початок періоду та залишком грошових коштів на кінець періоду;
- 4) сумі вхідних грошових потоків по підприємству за звітний період.

6. *Яке з цих надходжень грошових коштів не є надходженням від інвестиційної діяльності?*

- 1) реалізація необоротних активів;
- 2) реалізація майнових комплексів;
- 3) реалізація необоротних активів;
- 4) надходження власного капіталу.

7. У Звіті про рух грошових коштів надходження від випуску акцій класифікують як надходження коштів від:

- 1) операційної діяльності;
- 2) інвестиційної діяльності;
- 3) фінансової діяльності;
- 4) така стаття відсутня в Звіті.

8. До відтоку коштів від інвестиційної діяльності належать:

- 1) виплата дивідендів;
- 2) сплата податків;
- 3) купівля цінних паперів;
- 4) придбання нематеріальних активів.

9. Заповніть пропуски у висловлюванні. До типових прикладів руху коштів у рамках _____ діяльності належать такі: отримання позик та їх погашення; викуп акцій власної емісії; сплата дивідендів:

- 1) операційної;
- 2) інвестиційної;
- 3) фінансової;
- 4) звичайної.

10. До відтоку коштів від інвестиційної діяльності належать:

- 1) виплата дивідендів;
- 2) сплата податків;
- 3) купівля цінних паперів;
- 4) придбання нематеріальних активів.

11. До типових прикладів руху коштів внаслідок _____ діяльності потрібно віднести: надходження коштів від реалізації продукції; надходження коштів за надання права користування активами (оренда); платежі постачальникам; виплати працівникам; сплата податків тощо:

- 1) операційної;
- 2) інвестиційної;
- 3) фінансової;
- 4) звичайної.

12. До грошових потоків від операційної діяльності не належать:

- 1) надходження коштів від реалізації продукції;
- 2) виплата дивідендів;
- 3) сплата штрафів і неустойок;
- 4) виплата заробітної плати.

13. У звіті про рух коштів надходження від випуску акцій мають класифікуватись як приплив коштів від:

- 1) кредитної діяльності;
- 2) операційної діяльності;
- 3) інвестиційної діяльності;
- 4) фінансової діяльності.

Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1. Визначити обсяги вхідних грошових потоків на підприємстві в рамках фінансової, операційної та інвестиційної діяльності (окремо), якщо відомо такі дані:

1. Підприємство отримало кредит у сумі 150 тис. грн.
2. Внаслідок емісії звичайних акцій на підприємство надійшло 100 тис. грн, зокрема спрямовано на збільшення статутного капіталу — 80 тис. грн, на збільшення додаткового капіталу — 20 тис. грн.
3. Обсяг виручки від реалізації продукції становив 120 тис. грн.
4. Підприємство отримало дивіденди від володіння корпоративними правами іншого підприємства – 50 тис. грн.
5. Підприємство продало ОВДП – 20 тис. грн.

Задача 2. Визначити грошові потоки від інвестиційної діяльності підприємства за звітний період за таких даних:

1. Грошові надходження від продажу акцій інших підприємств – 20 тис. грн.
2. Надходження від емісії акцій становлять 320 тис. грн, зокрема на збільшення статутного капіталу було спрямовано 100 тис. грн.
3. Надходження від емісії облігацій – 40 тис. грн.
4. Підприємство нарахувало та виплатило дивідендів на суму 20 тис. грн.
5. Собівартість реалізованої продукції – 500 тис. грн, зокрема амортизація основних засобів – 20 тис. грн.

Задача 3. Визначити грошові потоки від інвестиційної діяльності підприємства за звітний період за таких даних:

1. Грошові надходження від продажу акцій інших підприємств – 50 тис. грн.
2. Надходження від емісії облігацій – 60 тис. грн.
3. Підприємство нарахувало та виплатило дивідендів на суму 40 тис. грн.
4. Собівартість реалізованої продукції – 800 тис. грн, зокрема амортизація основних засобів – 20 тис. грн.
5. Кошти, спрямовані на придбання основних засобів – 70 тис. грн.

Задача 4. Визначити обсяги грошових потоків на підприємстві в рамках фінансової, операційної та інвестиційної діяльності (окремо), якщо відомо такі дані:

1. Обсяг виручки від реалізації продукції становив 420 тис. грн.
2. Собівартість реалізованої продукції – 320 тис. грн.
3. Кошти, спрямовані на придбання основних засобів – 65 тис. грн.
4. Підприємство отримало кредит у сумі 60 тис. грн.
5. Надходження від емісії звичайних акцій – 20 тис. грн.
6. Підприємство нарахувало та виплатило дивідендів на суму 45 тис. грн.
7. Грошові надходження від продажу акцій інших підприємств – 90 тис. грн.

8. Витрати на патентування – 60 тис. грн.
9. Виплати грошових коштів працівникам – 40 тис. грн.
10. Погашення позик – 30 тис. грн.

Задача 5. Визначити Free Cash-flow (перед фінансуванням), використовуючи такі показники:

1. Величина операційного Cash-flow – 120 тис. грн.
2. Надходження від емісії облігацій – 80 тис. грн.
3. Підприємство нарахувало та виплатило дивідендів на суму 30 тис. грн.
4. Кошти, спрямовані на придбання основних засобів – 80 тис. грн.
5. Амортизаційні відрахування – 10 тис. грн.

Задача 6. Розрахувати, через скільки звітних періодів за умови стабільної динаміки руху грошових коштів підприємство зможе погасити свою заборгованість за рахунок операційної діяльності, якщо:

1. Операційний Cash-flow за звітний період – 250 тис. грн;
2. Довгострокові зобов'язання та забезпечення – 440 тис. грн;
3. Поточні зобов'язання та забезпечення – 600 тис. грн;
4. Поточні фінансові інвестиції на кінець звітного періоду – 60 тис. грн;
5. Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду – 30 тис. грн;
6. Дебіторська заборгованість – 130 тис. грн.

Задача 7. Проаналізувати рух грошових коштів від інвестиційної діяльності, використовуючи дані таблиці 13.

Таблиця 13 – Вихідні дані

Показник	Попередній рік		Звітний рік	
	Значення, тис. грн	Питома вага за видом діяльності, %	Значення, тис. грн	Питома вага за видом діяльності, %
I. Рух коштів внаслідок інвестиційної діяльності				
Надходження від погашення позик	485		140	
Інші надходження	0		10412	
Витрачання на придбання необоротних активів	53476		61323	
Витрачання на надання позик	(0)		8057	
Надходження від погашення позик	485		140	
Надходження авансів від покупців і замовників				
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності		100		100

Література: основна [1 – 12];
допоміжна [8].

2.7 Управління інвестиціями

Питання для перевірки знань

1. Охарактеризуйте суть процесу інвестиційної діяльності.
2. Які основні завдання управління інвестиційною діяльністю підприємства?
3. Яким чином узгоджуються між собою інвестиційна та операційна діяльності?
4. Охарактеризуйте принципи та етапи формування інвестиційної політики підприємства.
5. Які методи оцінення інвестиційних проєктів Ви знаєте?
6. Які форми фінансового інвестування Ви знаєте?
7. Охарактеризуйте етапи процесу управління фінансовими інвестиціями.
8. Охарактеризуйте основні підходи до формування портфеля фінансових інвестицій.

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Виконайте індивідуальне практичне завдання «Аналіз ефективності інвестиційного проєкту».

Тестові завдання

1. Фінансові інвестиції – це:

- 1) вкладення, здійснювані з метою впровадження нововведень у виробництво;
- 2) вкладення капіталу в усіх його формах в об'єкти підприємницького та іншого видів діяльності, внаслідок якої утворюється прибуток або досягається соціальний ефект;
- 3) вкладення капіталу у відтворення основних фондів, в інноваційні нематеріальні активи, у приріст запасів товарно-матеріальних цінностей та інші об'єкти інвестування, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності підприємства;
- 4) вкладення капіталу в акції, облігації та інші фінансові інструменти.

2. Коефіцієнт чистої теперішньої вартості визначається за формулою:

- 1) $NPV = \sum_{i=1}^n \frac{\text{Надходження від інвестиційної діяльності}}{(1+r)^t} / \text{Інвестиції};$
- 2) $NPV = \sum_{i=1}^n \frac{\text{Надходження від інвестиційної діяльності}}{(1+r)^t} - \text{Інвестиції};$
- 3) $NPV = \text{Надходження від інвестиційної діяльності} - \text{Інвестиції};$
- 4) $NPV = \text{Надходження від інвестиційної діяльності} / \text{Інвестиції}.$

3. Інвестиційний проєкт доцільно приймати до впровадження за значення індексу рентабельності:

- 1) більше нуля;
- 2) більше одиниці;
- 3) менше одиниці;
- 4) більше двох.

4. Яка з зазначених форм інвестування не відноситься до фінансового:

- 1) вкладення капіталу в статутні фонди спільних підприємств;
- 2) вкладення капіталу в дохідні види грошових інструментів;
- 3) вкладення капіталу в дохідні види фондових інструментів;
- 4) інноваційне інвестування в нематеріальні активи.

5. Інноваційні інвестиції – це:

- 1) вкладення, здійснювані з метою впровадження нововведень у виробництво;
- 2) вкладення капіталу в усіх його формах в об'єкти підприємницького та іншого видів діяльності, внаслідок якої утвориться прибуток або досягається соціальний ефект;
- 3) вкладення капіталу у відтворення основних фондів, в інноваційні нематеріальні активи, у приріст запасів товарно-матеріальних цінностей та інші об'єкти інвестування, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності підприємства;
- 4) вкладення капіталу в акції, облігації та інші фінансові інструменти.

6. Коефіцієнт індексу рентабельності визначається за формулою:

- 1) $PI = \sum_{i=1}^n \frac{\text{Надходження від інвестиційної діяльності}}{(1+r)^t} / \text{Інвестиції} ;$
- 2) $PI = \sum_{i=1}^n \frac{\text{Надходження від інвестиційної діяльності}}{(1+r)^t} - \text{Інвестиції} ;$
- 3) $PI = \text{Надходження від інвестиційної діяльності} - \text{Інвестиції} ;$
- 4) $PI = \text{Надходження від інвестиційної діяльності} / \text{Інвестиції} .$

7. Інвестиційний проєкт доцільно приймати до впровадження за значення показника чистої приведеної вартості:

- 1) більше нуля;
- 2) більше одиниці;
- 3) менше одиниці;
- 4) більше двох.

8. Визначте правильне закінчення наведеного нижче твердження.

Внутрішня норма дохідності – це _____:

- 1) ставка дохідності, розрахована не щодо компанії загалом, а лише щодо окремого виду її діяльності;

- 2) величина, обернена відносно чистої теперішньої вартості;
- 3) ставка дисконтування, за якої чиста теперішня вартість дорівнює нулю;
- 4) коефіцієнт, що дає змогу врахувати амортизацію під час визначення процентної ставки, за якою фінансуватиметься інвестиційний проєкт.

9. У разі суперечливих показників ефективності інвестиційних проєктів за основу необхідно за критерій використовувати показник:

- 1) індекс рентабельності;
- 2) чиста приведена вартість;
- 3) внутрішня норма прибутковості;
- 4) період окупності.

10. Показник чистої теперішньої вартості відображає:

- 1) відношення суми дисконтованих вигод до суми дисконтованих затрат;
- 2) різницю між дисконтованими сумами грошових надходжень і витрат, які виникають під час реалізації проєкту;
- 3) норму дисконту, за якою проєкт вважається економічно доцільним;
- 4) міру зростання цінності фірми в розрахунку на одну грошову одиницю інвестицій.

11. Значення чистої приведеної вартості, що свідчить про те, що проєкт є прийнятним, відповідає:

- 1) $NPV \leq 0$;
- 2) $NPV \geq 0$;
- 3) $NPV \leq 1$;
- 4) $NPV \geq 1$.

12. Розрахувати значення чистої приведеної вартості для проєкту, що передбачає початкові інвестиції 200 тис. грн, поточний прибуток протягом трьох років — по 100 тис. грн, ліквідаційну вартість активів — 50 тис. грн, дисконтну ставку — 20 %:

- 1) 39,36 тис. грн;
- 2) 39,58 тис. грн;
- 3) 50 тис. грн;
- 4) 123,84 тис. грн.

13. Внутрішня норма доходності відображає:

- 1) відтік або приплив грошових коштів по кожному року;
- 2) граничне значення коефіцієнта дисконтування, що розподіляє інвестиції на прийнятні і неприйнятні;
- 3) ставку дисконту, за якою проєкт не збільшує і не зменшує вартість фірми;
- 4) критичне значення ставки процента, за якою можливе досягнення найбільшого значення чистої теперішньої вартості.

14. *Норма відсотка, за якої теперішня вартість інвестиційного проекту дорівнює нулю, – це:*

- 1) внутрішня ставка доходу;
- 2) індекс прибутковості;
- 3) процентна ставка;
- 4) період окупності.

15. *Показник, що дозволяє оцінювання інвестиційних проєктів, виражається як відношення теперішньої вартості потоку доходів нетто, що будуть одержані, до теперішньої вартості потоку затрат, що необхідні для реалізації цього проєкту:*

- 1) внутрішня ставка доходу;
- 2) індекс прибутковості;
- 3) чиста теперішня вартість;
- 4) період окупності.

16. *Не є суб'єктами інвестиційної діяльності в Україні:*

- 1) цінні папери;
- 2) юридичні особи;
- 3) іноземні країни;
- 4) вітчизняні інвестори.

17. *Який з наведених нижче показників оцінювання не враховує факторчасу?*

- 1) період окупності;
- 2) коефіцієнт ефективності;
- 3) чистий приведений дохід;
- 4) внутрішня норма дохідності.

18. *Ризик інвестиційного проєкту – це:*

- 1) ймовірність того, що проєкт буде реалізовано;
- 2) сподіване значення проєкту;
- 3) міра невизначеності одержання сподіваного рівня дохідності під час реалізації цього проєкту;
- 4) рівень ліквідності надходжень від проєкту.

19. *Поєднання впливу інфляції, ризику та схильності до ліквідності є причиною:*

- 1) соціальної несправедливості розподілу доходів;
- 2) падіння курсу національної валюти відносно іноземної;
- 3) зменшення вартості грошей у часі;
- 4) економічної кризи.

Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1. Якому з наведених проєктів потрібно віддати перевагу, якщо вартість капіталу – 8 %?

Таблиця 14 – Вихідні дані

А	– 250	60	140	120	
Б	– 300	100	100	100	100

Задача 2. Визначте внутрішню норму прибутковості проєкту і порівняйте зі сподіваною інвестором дохідністю інвестицій на рівні 40 %. Зробіть висновок щодо доцільності реалізації проєкту.

Таблиця 15 – Вихідні дані

Рік реалізації проєкту	Обсяг інвестицій, тис. грн	Поточні доходи від проєкту, тис. грн	Поточні витрати проєкту (витрати на виробництво), тис. грн
0	100	-	-
1	-	230	170
2	-	270	180
3	-	200	150

Задача 3. Проаналізуйте два альтернативних проєкти, якщо ціна капіталу 10 %.

Таблиця 16 – Вихідні дані

А	– 100	50	70	
Б	– 100	30	40	60

Задача 4. За даними таблиці обчисліть показники чистого приведенного ефекту й дисконтного строку окупності альтернативних інвестиційних проєктів. Зробіть аналітичний висновок щодо інвестиційної привабливості альтернативних варіантів капітальних вкладень. Під час обчислень урахуйте, що проєктна дисконтна ставка дорівнює 18 %.

Таблиця 17 – Вихідні дані

Період часу, років	Проєкт А	Проєкт Б
0	-150000	-200000
1	-50000	75000
2	80000	75000
3	95000	75000
4	115000	75000

Задача 5. Підприємство розглядає інвестиційний проєкт. Визначити, чи доцільно його застосувати: а) без рахунку рівня інфляції; б) враховуючи рівень інфляції. Вихідні дані: початкові інвестиції – 8 тис. грн, період реалізації – 3 роки. Грошові потоки за роками очікуються в таких розмірах: 1-й рік – 4000 грн, 2-й рік – 4000 грн, 3-й рік – 5000 грн. Ставка дисконтування без рахунку рівня інфляції – 18 %. Середньорічний рівень інфляції – 7 %.

Література: основна [1 – 12];
допоміжна [8].

2.8 Управління фінансовими ризиками

Питання для перевірки знань

1. Охарактеризуйте зміст поняття «фінансовий ризик».
2. Яке місце посідає фінансовий ризик у структурі видів підприємницького ризику?
3. Назвіть основні характеристики фінансового ризику.
4. Які види фінансових ризиків Ви знаєте?
5. Які фактори спричиняють виникнення фінансових ризиків?
6. Охарактеризуйте зміст та етапи політики управління фінансовими ризиками.
7. Які основні механізми нейтралізації фінансових ризиків Вам відомі?
8. Яким чином відбувається диверсифікація фінансових ризиків?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Виконайте індивідуальне практичне завдання «Аналіз ризику проєкту».

Тестові завдання

1. Для кількісного оцінення ризику використовується показник:
 - 1) строк окупності;
 - 2) коефіцієнт трансформації;
 - 3) точка беззбитковості;
 - 4) середньоквадратичне відхилення.
2. Метод зниження ризиків за рахунок фінансової компенсації із страхових фондів називається:
 - 1) усунення ризику;
 - 2) страхування;
 - 3) поглинання ризику;
 - 4) диверсифікація.
3. Рівень ризику в розрахунках ефективності інвестиційного проєкту враховується за допомогою коригування:
 - 1) норми дисконту;
 - 2) грошового потоку;
 - 3) величини інвестиційних витрат;
 - 4) надходжень від інвестиційної діяльності.
4. Дискримінантний аналіз :
 - 1) є методом прогнозування фінансових результатів;
 - 2) використовується в процесі прогнозування банкрутства;
 - 3) використовується під час розрахунку точки беззбитковості;
 - 4) є складовою АВС-аналізу.

5. *ABC-аналіз застосовують під час вирішення таких основних завдань:*

- 1) визначення перспективних напрямів розвитку;
- 2) розрахунок суми покриття;
- 3) прогнозування банкрутства;
- 4) виявлення резервів зниження затрат сировини, матеріалів.

6. *Обсяг продажу, за якого підприємство покриває витрати не отримуючи прибутку, – це:*

- 1) фінансовий потенціал підприємства;
- 2) точка беззбитковості;
- 3) запас фінансової стійкості;
- 4) фінансовий леверидж.

7. *Запас фінансової стійкості визначається як різниця:*

- 1) обсягу продажу і постійних витрат;
- 2) обсягу продажу і маржинального доходу;
- 3) обсягу продажу і порогу рентабельності;
- 4) обсягу продажу і постійних витрат.

8. *З наведених витрат до постійних не відноситься:*

- 1) заробітна плата основних робітників;
- 2) амортизація будівель цехів та заводоуправління;
- 3) плата за оренду складу готової продукції;
- 4) відсотки за кредит.

9. *Величина маржинального доходу визначається шляхом додавання:*

- 1) прибутку та змінних витрат;
- 2) прибутку та постійних витрат;
- 3) прибутку та доходу (виручки) від реалізації;
- 4) постійних та змінних витрат.

10. *Запаси підприємства відносяться до:*

- 1) необоротних активів;
- 2) оборотних активів;
- 3) власного капіталу;
- 4) залученого капіталу.

11. *З наведених видів витрат підприємства до змінних належать витрати на:*

- 1) утримання управління заводу;
- 2) страхування підприємства;
- 3) охорону підприємства;
- 4) напівфабрикати сторонніх підприємств.

Задачі для самостійного розв'язання

Задача 1. Виберіть менш ризикований проєкт, якщо проведені розрахунки дали три вірогідних варіанти сумарного приведенного прибутку за проєктами.

Таблиця 18 – Вихідні дані

Варіант розрахунку	Прогноз прибутку за проєктом, тис. грн	
	Проект А	Проект Б
1	110	510
2	120	480
3	97	463

Задача 2. За наведеними у таблиці значеннями розподілу імовірності NPV для проєктів X та Y: розрахуйте сподіване значення NPV, стандартне відхилення та коефіцієнт варіації для кожного проєкту. Який з цих проєктів, що виключають один одного, варто прийняти?

Таблиця 19 – Вихідні дані

Імовірність	Проект X (грн)	Проект Y (грн)
0,2	2 000	0
0,6	3 000	3 000

Задача 3. Проєкт А має початкову вартість 13 тис. грн. Безризикова процентна ставка для фірми становить 10 %. Чи варто приймати до реалізації цей проєкт, зважаючи на наведені у таблиці 20 значення еквівалента достовірності та чистих грошових потоків?

Таблиця 20 – Вихідні дані

Рік	Еквівалент достовірності	Чистий грошовий потік (грн)
1	0,9	8 000
2	0,85	7 000
3	0,8	7 000
4	0,75	5 000
5	0,7	5 000
6	0,65	5 000
7	0,6	5 000

Література: основна [1 – 12];
допоміжна [8].

3 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

3.1 Індивідуальне практичне завдання «Визначення вартості грошей у часі»

Підприємство планує інвестувати вільні кошти в розмірі А тис. грн на Б років. За першим варіантом планується нарахування В складних відсотків за ставкою Г %, за другим – нарахування Д простих відсотків за ставкою Е %, за третім – нарахування Ж складних відсотків за ставкою 3 %. Визначте найбільш ефективний варіант розміщення коштів на депозитний рахунок банку з декількох альтернативних, використовуючи дані таблиці 21.

Таблиця 21 – Вихідні дані

Варіант	Показники							
	А, тис. грн	Б, років	В	Г, %	Д	Е, %	Ж	З, %
1	100	2	Щомісячне	15	Щорічне	20	Щоквартальне	16
2	200	3	Щорічне	20	Щорічне	21	Щомісячне	17
3	320	4	Щоквартальне	13	Щорічне	23	Раз в 6 місяців	18
4	350	5	Щоквартальне	22	Щорічне	25	Раз в 2 квартали	25
5	400	6	Щомісячне	21	Щорічне	30	Щоквартальне	32
6	450	7	Раз в 6 місяців	25	Щорічне	35	Щоквартальне	34
7	460	2	Раз в 2 квартали	30	Щорічне	33	Щоквартальне	28
8	480	5	Щомісячне	11	Щорічне	15	Раз в 2 квартали	20
9	500	7	Щомісячне	15	Щорічне	16	Щоквартальне	13
10	560	9	Щорічне	16	Щорічне	18	Раз в 6 місяців	15
11	580	5	Щоквартальне	10	Щорічне	17	Раз в 2 квартали	14
12	600	8	Щоквартальне	16	Щорічне	16	Щомісячне	15
13	620	7	Щомісячне	18	Щорічне	18	Раз в 6 місяців	20
14	630	5	Раз в 6 місяців	20	Щорічне	25	Раз в 2 квартали	23
15	650	6	Раз в 2 квартали	25	Щорічне	31	Щорічне	26
16	700	4	Щомісячне	16	Щорічне	33	Раз в 6 місяців	25
17	720	2	Щомісячне	22	Щорічне	23	Щорічне	30
18	750	3	Щорічне	25	Щорічне	28	Щоквартальне	30
19	800	8	Щоквартальне	30	Щорічне	36	Щомісячне	40
20	150	10	Щоквартальне	12	Щорічне	16	Раз в 6 місяців	20
21	120	9	Щомісячне	16	Щорічне	20	Щоквартальне	25
22	250	5	Раз в 6 місяців	18	Щорічне	21	Щомісячне	25
23	210	2	Раз в 2 квартали	33	Щорічне	40	Щомісячне	30
24	260	3	Щомісячне	32	Щорічне	42	Щорічне	45
25	310	4	Щомісячне	34	Щорічне	36	Раз в 2 квартали	40

ХІД РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАВДАННЯ

Аналіз чинника часу в процесі проведення фінансових операцій потребує застосування спеціальних методів його оцінювання. Це так звані **метод прирощення** і **метод дисконтування**, які відіграють важливу роль у фінансовому аналізі, оскільки дають змогу зіставити **вартості потоків платежів**.

За допомогою методів прирощення і дисконтування здійснюється приведення грошових сум, що стосуються різних часових періодів, до потрібного моменту в поточному часі або майбутньому. У цьому випадку як норма приведення використовується відсоткова ставка $г$.

Метод прирощення дає змогу визначити **майбутню величину (future value — FV) поточної суми (present value — PV)** через деякий проміжок часу, виходячи із заданої відсоткової ставки $г$.

Для ухвалення рішення про вибір найбільш ефективного варіанта розміщення коштів необхідно оцінити майбутню вартість інвестованих коштів.

Використання простого відсотка припускає нарощування капіталу тільки із суми початкових інвестицій протягом усього строку вкладення. Для оцінювання **майбутньої вартості** інвестованих коштів (**FV**) використовується формула:

$$FV = PV \times (1 + n \times i), \quad (1)$$

де PV – сума коштів, інвестованих у початковий період, грн;

i – ставка відсотка або коефіцієнт;

n – строк додавання коштів, років.

За використання **складного відсотка** отриманий дохід періодично додається до суми початкового вкладення. У цьому випадку для оцінювання **майбутньої вартості** коштів використовується формула:

$$FV = PV \times (1 + i)^n, \quad (2)$$

де частку $(1+i)^n$ називають коефіцієнтом нарощення, який можна також знайти за допомогою фінансової таблиці, наведеної в додатку А.

У разі, якщо передбачається виплата відсотків кілька разів на рік (щодня, щомісяця, поквартально, раз у півріччя), майбутню вартість інвестованих коштів можна визначити за формулою:

$$FV = PV \times \left(1 + \frac{i}{m}\right)^{m \times n}, \quad (3)$$

де m – кількість нарахувань за рік, разів.

Найбільш ефективним варіантом вкладення коштів є той, за яким величина майбутньої вартості коштів максимальна.

Визначення **теперішньої вартості** майбутніх надходжень, тобто дисконтування **за умови використання простих відсотків**, здійснюється за формулою:

$$PV = \frac{FV}{(1 + r \times n)}, \quad (4)$$

де FV — майбутня вартість (величина);

PV — поточна вартість;

n — число періодів дисконтування;

r — процентна ставка.

Визначення **теперішньої вартості** майбутніх надходжень, тобто дисконтування **за використання складних відсотків**, здійснюється за формулою:

$$PV = \frac{FV}{(1 + r)^n}. \quad (5)$$

Частку $\frac{1}{(1 + r)^n}$ називають коефіцієнтом дисконтування, який можна також знайти за допомогою фінансової таблиці, наведеної в додатку Б.

Приклад

Підприємство вирішило вкласти вільні кошти в розмірі 20 тис. грн строком на 3 роки. Є три альтернативних варіанти вкладень:

- 1) кошти вносять на депозитний рахунок банку із щорічним нарахуванням складних відсотків за ставкою 21 %;
- 2) щорічне нарахування 25 % за простим відсотком;
- 3) щомісячне нарахування складних відсотків за ставкою 18 % річних.

Необхідно, не враховуючи рівень ризику, визначити найкращий варіант вкладення коштів.

Розв'язання

Розрахуємо майбутню вартість грошових коштів за кожним з варіантів.

Для першого варіанта майбутню вартість грошей розрахуємо, використовуючи формулу (2), оскільки необхідно визначити майбутню вартість грошей за складним відсотком:

$$FV^{21\%} = 20000 \times (1 + 0,21)^3 = 35431,220 \text{ (грн)}.$$

Для другого варіанта майбутню вартість грошей розрахуємо, використовуючи формулу (1), оскільки необхідно визначити майбутню вартість грошей за простим відсотком:

$$FV^{25\%} = 20000 \times (1 + 3 \times 0,21) = 32600 \text{ (грн)}.$$

Для третього варіанта майбутню вартість грошей розрахуємо, використовуючи формулу (3), оскільки необхідно визначити майбутню вартість грошей за складним відсотком, який нараховується декілька разів на рік:

$$FV^{18\%} = 20000 \times (1 + 0,21/12)^{3 \times 12} = 37348,145 \text{ (грн)}.$$

Висновок: отже, для підприємства найвигіднішим є третій варіант вкладення коштів, за якого передбачається щомісячне нарахування складних відсотків за ставкою 18 % річних.

3.2 Індивідуальне практичне завдання «Аналіз ефективності інвестиційного проєкту»

Підприємство планує встановити нову технологічну лінію з випуску промислової продукції. Визначити доцільність проєкту за показниками: чистий приведений дохід, строк окупності, внутрішня норма дохідності, індекс рентабельності. Вихідні дані для розрахунку наведено в таблиці 22.

Таблиця 22 – Вихідні дані

Вихідні дані	Варіант												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ставка дисконтування, %	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	10	11
Вартість технологічної лінії, млн. грн	1,0	1,5	0,8	0,7	1,1	1,2	0,9	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	1,0
Надходження від реалізації продукції проєкту, тис. грн													
1-й рік	30	20	30	40	20	40	50	30	25	30	40	30	50
2-й рік	40	40	50	50	40	50	70	50	45	55	65	45	60
3-й рік	50	70	70	60	50	70	90	80	60	70	85	60	80
4-й рік	100	70	90	70	90	90	110	100	90	90	105	80	95
5-й рік	100	90	90	90	100	100	110	120	110	120	125	100	95
Поточні витрати на виробництво, тис. грн													
1-й рік	20	10	10	20	10	30	20	10	5	20	20	10	40
2-й рік	20	30	30	40	20	30	30	30	25	35	35	25	50
3-й рік	30	50	50	40	30	40	40	50	40	40	55	40	60
4-й рік	60	60	60	50	50	50	40	60	50	60	85	60	80
5-й рік	65	60	60	60	70	60	50	80	80	70	90	80	80
Ліквідаційна вартість проєкту, тис. грн	52,6	78,9	42,1	36,8	57,9	63,2	47,4	84,2	89,5	94,7	100,0	105,3	52,6

Продовження таблиці 22

Вихідні дані	Варіант											
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Ставка дисконтування, %	12	13	14	15	16	17	18	19	20	10	11	12
Вартість технологічної лінії, млн. грн	1,5	0,8	0,7	1,1	1,2	0,9	1,6	1,7	1,8	1,9	1,0	1,5
Надходження від реалізації продукції проекту, тис. грн												
1-й рік	40	15	35	45	35	30	40	50	25	35	45	50
2-й рік	70	30	55	60	45	50	55	70	45	50	60	70
3-й рік	90	50	75	80	70	85	75	90	60	75	80	90
4-й рік	105	80	100	110	95	125	95	125	80	95	130	135
5-й рік	130	105	125	110	95	125	95	140	110	125	130	135
Поточні витрати на виробництво, тис. грн												
1-й рік	20	10	15	25	25	10	30	40	15	25	35	40
2-й рік	30	20	25	30	35	30	35	50	35	30	40	50
3-й рік	40	30	35	40	40	55	45	60	40	45	50	60
4-й рік	60	40	60	50	55	65	65	85	50	65	60	85
5-й рік	70	65	75	60	65	75	75	100	70	85	70	90
Ліквідаційна вартість проекту, тис. грн	78,9	42,1	36,8	57,9	63,2	47,4	84,2	89,5	94,7	100,0	52,6	78,9

Чистий приведений дохід – це абсолютна сума ефекту від здійснення інвестицій, що визначається за формулою:

$$NPV = ГПТ - IB, \quad (6)$$

де $ГПТ$ – сума грошового потоку, приведена до теперішньої вартості, за весь період експлуатації інвестиційного проекту;

IB – сума інвестиційних коштів, спрямованих на реалізацію інвестиційного проекту.

Приведення грошового потоку до його теперішньої вартості здійснюють методом дисконтування, використовуючи складні проценти.

Теперішню вартість грошового потоку за наведеною методикою можна розрахувати за формулою:

$$ГП_t = \sum_{i=1}^n \frac{ЧГП_{im}}{(1+r)^n}, \quad (7)$$

де n – кількість років тривалості проекту;

$ЧГП_{im}$ – майбутня вартість чистого грошового потоку, визначена як різниця між доходами, отриманими в n -му періоді та відповідними витратами;

r — відсоткова ставка, виражена десятковим дробом.

З урахуванням формули (7) формула (6) набуде вигляду:

$$NPV = \sum_{i=1}^n \frac{ЧГПМ}{(1+r)^n} - IB. \quad (8)$$

У випадку, якщо чистий приведений дохід має значення більше нуля, тобто додатне (очікувані надходження перевищать суму інвестиційних витрат), то такий проєкт є доцільним до реалізації.

Приклад

Відомо, що проєктом передбачено придбання нової технологічної лінії, початкові інвестиції в базовому періоді становлять 10 млн. грн. Передбачаються надходження протягом трьох років: 500 тис. грн, 500 тис. грн і 700 тис. грн та відповідно витрати: 50 тис. грн, 100 тис. грн та 200 тис. грн. Ставка дисконту становить 10 %.

Розв'язання

Розрахуємо чисту приведену вартість проєкту, використовуючи формулу (8):

$$\begin{aligned} NPV &= \frac{500000 - 50000}{(1 + 0,1)^1} + \frac{500000 - 100000}{(1 + 0,1)^2} + \frac{700000 - 200000}{(1 + 0,1)^3} - 10000000 = \\ &= \frac{450000}{1,1} + \frac{400000}{1,21} + \frac{500000}{1,33} - 10000000 = 115609,3 \text{ (грн)}. \end{aligned}$$

Висновок: оскільки величина чистого приведеного доходу перевищує нуль, то такий проєкт доцільний для реалізації.

Метод розрахунку **індексу рентабельності** також полягає у порівнянні майбутніх грошових потоків і початкової суми внесених інвестицій, але через співвідношення:

$$PI = \sum_{i=1}^n \frac{ЧГПМ}{(1+r)^t} : IB. \quad (9)$$

Цей відносний показник характеризує рівень доходів на одиницю витрат, тобто ефективність вкладень.

Індекс рентабельності має бути більшим за 1.

Приклад

За формулою (9) розрахуємо доцільність придбання технологічної лінії за наведеними вище даними:

$$\begin{aligned} PI &= \frac{500000 - 50000}{(1 + 0,1)^1} + \frac{500000 - 100000}{(1 + 0,1)^2} + \frac{700000 - 200000}{(1 + 0,1)^3} : 10000000 = \\ &= \frac{450000}{1,1} + \frac{400000}{1,21} + \frac{500000}{1,33} : 1000000 = 1,116 \text{ (грн)}. \end{aligned}$$

Висновок: оскільки індекс рентабельності є більшим за одиницю, то інвестиційний проєкт доцільно реалізовувати.

Період окупності є проміжком часу, необхідним для того, щоб відшкодувати початкові інвестиції. Проте метод періоду окупності є недостатнім з огляду на те, що він містить завдання суб'єктивного встановлення терміну періоду окупності, не дає інформації стосовно того, чи створює цей проєкт багатство, а також може ігнорувати значні виплати поза межею (у часі) точки окупності.

Хоча на практиці значення показника періоду окупності дає змогу керівнику оцінити, протягом якого часу кошти знаходяться у зоні ризику.

Дисконтований період окупності різниться від періоду окупності тільки тим, що він розраховується після дисконтування грошових потоків. Таким чином, він завжди буде довшим ніж період окупності, який ігнорує дисконтування. Так само як і період окупності, дисконтований період окупності позначений таким недоліком, як неможливість точно визначити прийнятне значення періоду окупності.

Дисконтований період окупності не показує, чи дійсно інвестиція приносить гроші, задовольняючи потреби споживача на конкурентних ринках.

Дисконтований період окупності визначається за формулою:

$$PP = (n - 1) + \frac{\sum_{t=1}^n IB_t - \sum_{t=1}^{n-1} ЧГН_{dt}}{ЧГН_{d_n}}, \quad (10)$$

де n – кількість років, що спостерігаються;

IB_t – сума інвестиційних витрат за кожен період t протягом n років;

$ЧГН_{dt}$ – сума дисконтованих чистих грошових надходжень за кожен період t протягом n років

Приклад

Визначимо період окупності технологічної лінії (початкові умови ті самі, що й попередніх прикладах), використовуючи формулу (10):

$$\begin{aligned} PP &= (3-1) + \left(\frac{1000000 - \left(\frac{450000}{(1+0,1)^1} + \frac{400000}{(1+0,1)^2} \right)}{\frac{500000}{(1+0,1)^3}} \right) = \\ &= 2 + \left(\frac{1000000 - \left(\frac{450000}{1,1} + \frac{400000}{1,21} \right)}{\frac{500000}{1,33}} \right) = 2 + 0,69 = 2,69(\text{pp.}) \end{aligned}$$

Висновок: проєкт є доцільним для реалізації, оскільки період окупності технологічної лінії становить 2,69 року.

Дуже важливим показником ефективності інвестицій, який дозволяє інвестору оцінити доцільність вкладення коштів, є внутрішня норма прибутковості.

Внутрішня норма прибутковості – норма прибутку (ставка дисконтування), за якої чиста поточна вартість інвестиції дорівнює нулю, або така ставка дисконту, за якої дисконтовані доходи від проєкту дорівнюють інвестиційним витратам.

Внутрішня норма прибутковості визначає максимально прийнятну ставку дисконту, за якої можна інвестувати кошти без будь-яких втрат для власника. Її значення знаходять з формули:

$$\sum_{t=0}^n \frac{CF_t - I_t}{(1 + IRR)^t} = 0, \quad (11)$$

де CF_t – надходження коштів у період t ;

I_t – інвестиції у період t ;

n – кількість періодів.

Проводять розрахунки за цією формулою, визначивши ставку, за якої значення цієї формули змінюватиметься з мінуса на плюс.

Інвестор має порівняти значення внутрішньої норми прибутковості з ціною залучених фінансових ресурсів:

$$IRR = r_1 + [NPV_1 / (NPV_1 - (-NPV_2))] \times (r_2 - r_1), \quad (12)$$

де IRR – внутрішня норма прибутковості;

r_1 – значення ставки дисконту, якому відповідає додатне значення NPV_1 ;

r_2 – значення ставки дисконту, якому відповідає від’ємне значення NPV_2 .

Під час аналізу вибирають два значення ставки дисконту $r_2 > r_1$ таким чином, щоб в інтервалі (r_1, r_2) функція $NPV = f(r)$ набувала значень:

$$NPV_1 > 0; NPV_2 < 0.$$

Приклад

Визначте внутрішню норму прибутковості проекту і порівняйте з очікуваною інвестором дохідністю інвестицій на рівні 30 %. Зробіть висновок щодо доцільності реалізації проекту.

Таблиця 23 – Вихідні дані

Рік реалізації проекту	Обсяг інвестицій, тис. грн	Поточні доходи від проекту, тис. грн	Поточні витрати проекту (витрати на виробництво), тис. грн
0	120		
1	-	200	150
2	-	250	180
3	-	250	170

Розв’язання

Оберемо два значення ставки дисконту в межах 30 %.

Припустимо, що $r_1 = 0,25$ (25 %), а $r_2 = 0,35$ (35 %).

Проведемо розрахунок значень NPV_1 і NPV_2 в таблиці 24.

Таблиця 24 – Вихідні дані

Періоди				Ставки дисконтування			
	Доходи	Витрати	Чистий грошовий потік	Дисконтований множник $(1+0,25)^t$ ($r_1=0,25$)	NPV_1	Дисконтований множник $(1+0,35)^t$ ($r_2=35\%$)	NPV_2
1	2	3	4=3-2	5	6=5/4	7	8=7/4
0		120	-120	1	-120	1	-120
1	200	150	50	1,25	40	1,35	37,04
2	250	180	70	1,56	44,8	1,82	38,41
3	250	170	80	1,95	40,96	2,46	32,52
Разом			200		5,76		-12,04

За формулою (12) визначимо внутрішню норму прибутковості проєкту:

$$IRR = 0,25 + [5,76 / (5,76 - (-(-12,04))] \times (0,35 - 0,25) = 0,158.$$

$$IRR = 15,8 \%$$

Відповідь: інвестиція може забезпечити необхідний рівень дохідності 30 %; максимально припустимий рівень витрат на обслуговування капіталу – 15,8 %. Оскільки внутрішня норма прибутковості перевищує очікувану інвестором дохідність інвестицій, то такий проєкт є доцільним до реалізації.

3.3 Індивідуальне практичне завдання «Аналіз ризику проєкту»

Використовуючи вихідні дані, наведені в таблиці 4, вибрати проєкт з найменшим рівнем ризику, якщо запропоновано п'ять прогнозованих розрахунків щодо приведенного прибутку від проєктів.

Таблиця 25 – Вихідні дані

Варіант	Проект	Приведений прибуток від проєкту за роками, тис. грн				
		1	2	3	4	5
1	А	100	120	110	90	130
	Б	60	37	43	64	55
2	А	150	180	160	190	200
	Б	27	25	23	27	25
3	А	50	60	70	80	90
	Б	100	90	50	110	120
4	А	100	120	130	100	110
	Б	90	80	90	80	70
5	А	60	40	70	80	100
	Б	80	90	100	130	120
6	А	60	70	75	75	80
	Б	80	90	120	150	170
7	А	150	180	190	250	310
	Б	100	110	110	120	120
8	А	170	150	140	160	150
	Б	514	502	480	520	540
9	А	110	120	97	80	75
	Б	510	480	463	460	455
10	А	50	60	55	45	65
	Б	30	19	22	32	28
11	А	50	60	53	63	67
	Б	9	8	8	9	8
12	А	100	120	140	160	180
	Б	150	135	75	165	180

Продовження таблиці 25

Варіант	Проект	Приведений прибуток від проекту за роками, тис. грн				
		1	2	3	4	5
13	А	150	180	195	150	165
	Б	180	160	180	160	140
14	А	30	20	35	40	50
	Б	40	45	50	65	60
15	А	20	23	25	25	27
	Б	27	30	40	50	57
16	А	300	360	380	500	620
	Б	150	165	165	180	180
17	А	255	225	210	240	225
	Б	1028	1004	960	1040	1080
18	А	85	75	70	80	75
	Б	257	251	240	260	270
19	А	37	40	32	27	25
	Б	170	160	154	153	152
20	А	100	120	110	90	130
	Б	45	29	33	48	42
21	А	75	90	80	95	101
	Б	18	16	16	18	16
22	А	120	144	132	108	156
	Б	78	48	56	83	72
23	А	188	225	200	238	250
	Б	54	50	46	54	50
24	А	75	90	105	120	135
	Б	185	167	93	204	222
25	А	95	114	124	95	105
	Б	189	168	189	168	147

Віддача від вкладеного капіталу має пропорційно відповідати ризикованості вкладу. Метод середньоквадратичного відхилення дозволяє розрахувати рівень відхилення доходів від сподіваної величини і їх ризикованість, відповідно.

Ризик за проектом можна оцінити, підрахувавши мінливість за доходами реального інвестиційного проекту:

$$\sigma = \sqrt{\sum_{t=1}^N \frac{(D - \bar{D})^2}{N}}, \quad (13)$$

де D – отриманий дохід;

$\bar{D}$ – середній (сподіваний) дохід, який визначається за формулою:

$$\bar{D} = \frac{\sum_{i=1}^n D_i}{N}, \quad (14)$$

де N – кількість спостережень;

t – кількість періодів.

Для порівняння різних проєктів використовують **коефіцієнт варіації**, який визначає частку відхилення показника від його середнього значення:

$$v = \frac{\sigma}{\bar{D}}. \quad (15)$$

Чим нижчий отриманий коефіцієнт, тим сприятливіше співвідношення ризику та доходу має інвестиційний проєкт.

Приклад

Виберіть менш ризикований проєкт, якщо проведені розрахунки дали три вірогідних варіанти сумарного приведенного прибутку за проєктами.

Таблиця 26 – Вихідні дані

Варіант розрахунку	Прогноз прибутку за проєктом, тис. грн	
	Проект А	Проект Б
1	110	510
2	120	480
3	97	463

Розв'язання

Визначимо середнє сподіване значення прибутку за проєктами за формулою (14):

$$\text{проєкт А : } \bar{D} = \frac{110 + 120 + 97}{3} = 109 \text{ (тис. грн);}$$

$$\text{проєкт Б : } \bar{D} = \frac{510 + 480 + 463}{3} = 484,33 \text{ (тис. грн).}$$

Розрахуємо середнє квадратичне відхилення за проєктами за формулою (13):

$$\text{проєкт А : } \sigma = \sqrt{\frac{(110 - 109)^2}{3} + \frac{(120 - 109)^2}{3} + \frac{(97 - 109)^2}{3}} = 9,42;$$

$$\text{проект Б: } \sigma = \sqrt{\frac{(510 - 484,33)^2}{3} + \frac{(480 - 484,33)^2}{3} + \frac{(463 - 484,33)^2}{3}} = 19,43.$$

За формулою (15) визначимо коефіцієнт варіації за проектами:

$$\text{А: } v = \frac{9,42}{109} = 0,09;$$

$$\text{Б: } v = \frac{19,43}{484,33} = 0,04.$$

Відповідь: обидва проекти мають низький рівень ризику. Разом з тим, проект Б є менш ризиковим і є доцільнішим для реалізації.

4 ПИТАННЯ НА ЗАЛІК З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ»

1. Мета, завдання, об'єкти та функції фінансового менеджменту.
2. Етапи розвитку західного та українського фінансового менеджменту.
3. Необхідність і значення визначення вартості грошей у часі.
4. Фактори, що впливають на зміну вартості грошей у часі.
5. Зміст концепції оцінки вартості грошей у часі.
6. Простий відсоток. Складний відсоток.
7. Методи пренумерандо та постнумерандо.
8. Ануїтет.
9. Відсоткова ставка. Класифікація відсоткових ставок.
10. Політика формування власних фінансових ресурсів, її зміст та принципи розроблення.
11. Роль прибутку в формуванні власних фінансових ресурсів.
12. Фактори, що впливають на формування прибутку.
13. Класифікація витрат підприємства.
14. Резерви зростання прибутку.
15. Аналіз запасу фінансової міцності.
16. Операційний леверидж.
17. Фінансовий важіль.
18. Управління розподілом і використанням чистого прибутку.
19. Економічна суть та класифікація активів.
20. Управління оборотними активами.
21. Управління необоротними активами.
22. Формування оптимальної структури джерел фінансування необоротних активів.
23. Форми оренди необоротних активів.
24. Основні складові капіталу.
25. Поняття фінансової структури капіталу. Політика формування фінансової структури капіталу, принципи, послідовність її розробки.
26. Оцінення вартості капіталу.
27. Види грошових потоків та їх характеристика.
28. Зміст звіту про рух грошових коштів.
29. Планування та прогнозування грошових потоків.
30. Розробка планів руху грошових коштів.
31. Розробка і застосування платіжного календаря.
32. Управління вхідними грошовими потоками.
33. Управління вихідними грошовими потоками.

34. Зміст та основні завдання управління інвестиційною діяльністю підприємства.

35. Принципи та етапи формування інвестиційної політики підприємства.

36. Методи оцінення інвестиційних проєктів.

37. Форми фінансового інвестування.

38. Зміст поняття «фінансовий ризик». Види та фактори виникнення фінансових ризиків.

39. Зміст та етапи політики управління фінансовими ризиками.

40. Механізми нейтралізації фінансових ризиків.

41. Диверсифікація фінансових ризиків та її основні напрями.

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Абсолютно ліквідні активи (*Absolute Liquidity assets*) (A1) – суми усіх статей грошових коштів, які можуть бути використані для здійснення поточних розрахунків негайно.

Актив (*Assets*) – ресурс, контрольований підприємством внаслідок минулих подій, від якого очікується надходження майбутніх економічних вигід до підприємства.

Активи, що швидко реалізуються (*Cast and marketable securities*) (A2) – активи, для перетворення яких у наявні кошти потрібен певний час: дебіторська заборгованість, строк погашення якої не більше одного року, виробничі запаси, запаси готової продукції, товари покупні.

Акція (*Share*) – цінний папір без установленого строку обігу, що засвідчує часткову участь у статутному капіталі акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає право його власникові на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна у разі ліквідації акціонерного товариства.

Амортизація (*Amortization*) – систематичний розподіл суми активу, що амортизується, протягом очікуваного строку його корисної експлуатації.

Аналіз ліквідності (*Liquidity ratios*) – характеризує можливість підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання із своїх поточних активів.

Аудит (*Audit*) – фінансовий аналіз, бухгалтерський контроль, ревізія фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій, фірм, акціонерних товариств, проведені незалежними службами кваліфікованих фахівців (аудиторськими службами, аудиторами). Аудит проходить за запитом клієнта, виходячи з договору чи за вимогою контрагентів, державних органів влади. Внаслідок аудиту аналізується переважно бухгалтерська звітність. Головна мета аудиту — виявлення фінансового стану, стану фірми і розробка рекомендацій щодо покращення фінансового стану.

Баланс (*Balance Sheet*) – звіт про фінансовий стан підприємства, що відображає на певну дату його активи, зобов'язання та власний капітал.

Банкрутство (*Bankruptcy*) – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Безготівкові розрахунки (*Ancash Calculations*) – грошові розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках в банках, коли гроші (кошти) списуються з рахунка платника (покупця) і переказуються на рахунок отримувача коштів (продавця).

Бухгалтерська звітність (*Accounting reporting*) – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

Бухгалтерський документ (*Accounting document*) – це письмове розпорядження на здійснення фінансово-господарських операцій та одночасно відмітка про їх виконання.

Бухгалтерський облік (*Accounting*) – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Бухгалтерський прибуток (*Accounting profit*) – характеризує кінцевий результат проведення всіх видів діяльності та є сумою отриманих прибутків (збитків).

Важіль (леверидж) (*Leverage*) – фінансовий механізм управління прибутком, оснований на забезпеченні необхідного співвідношення окремих видів капіталу чи окремих видів витрат. Розрізняють фінансовий важіль (механізм впливу на рівень рентабельності власного капіталу за рахунок зміни співвідношення власних та позичених фінансових ресурсів) і операційний важіль (механізм впливу на суму і рівень прибутку за рахунок зміни співвідношення постійних і змінних витрат).

Вертикальний (структурний) аналіз (*Vertical Analysis*) – визначення та оцінювання співвідношень окремих і агрегованого показників, спрямовується на вивчення складу і структури об'єкта дослідження.

Виробнича стратегія (*Reproduction Strategy*) – система розробки та управління процесом створення необхідних для споживачів продуктів і послуг на підприємстві.

Виробничий потенціал підприємства (*Enterprises Reproduction Potential*) – система взаємопов’язаних та певною мірою взаємозамінних елементів, що виконують різні функції у процесі забезпечення випуску конкурентоспроможної (або ні) продукції та досягнення інших цілей розвитку підприємства.

Витрати (*Costs*) – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Витрати майбутніх періодів (*Prepaid expenses*) – витрати, що мали місце протягом поточного або попередніх звітних періодів, але належать до наступних звітних періодів

Відсоткова ставка (*Interest Rate*) – розмір відсотка за позикою, кредитом.

Власний капітал (*Equity*) – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов’язань.

Внутрішнє середовище організації (*Internal Environment of the Organisation*) – сукупність факторів, які формують довгострокову прибутковість організації і перебувають під безпосереднім її контролем.

Галузь (*Branch*) – сукупність підприємств, які випускають однорідну продукцію, використовують однотипну сировину та матеріали, характеризуються спільністю виробничо-господарської діяльності (технологічними процесами, складом обладнання, близьким складом та кваліфікацією кадрів) і конкурують за споживачів між собою.

Горизонтальний (трендовий) аналіз (*Horizontal Analysis*) – дослідження динаміки об’єкта, спрямоване на визначення та кількісне оцінювання тенденцій його зміни у часі.

Графічний метод аналізу (*Graphical Method of Financial Analyses*) – масштабне зображення економічних показників за допомогою геометричних знаків або умовно-художніх фігур на площині.

Грошовий потік (*Cash Flow*) – сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов’язані з відособленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових коштів у зв’язку з виконанням договірних зобов’язань між економічними агентами (суб’єктами господарювання, державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями).

Групування (Grouping) – метод аналізу, що застосовується в економічних дослідженнях, спрямованих на вивчення закономірностей і тенденцій розвитку досліджуваних об'єктів, виявлення взаємозв'язків між показниками, які характеризують параметри об'єктів аналізу, та визначення впливу факторів на динаміку господарських процесів і їх економічні результати.

Дебітор (Debtor) – фізична чи юридична особа, економічний суб'єкт, що має грошову чи майнову заборгованість.

Дебіторська заборгованість (Accounts Receivable) – це сума боргів, які належать підприємству, фірмі, компанії, зі сторони інших підприємств, фірм і громадян, які є їх боржниками (дебіторами).

Ділова активність підприємства (Business activity) – процес управління ефективністю господарської діяльності суб'єктів економічних відносин, спрямований на забезпечення їх розвитку, збільшення трудової зайнятості й ефективне використання всіх видів ресурсів з метою досягнення ринкової конкурентоспроможності та формування сучасного інноваційно-інвестиційного потенціалу.

Діяльність підприємства (Enterprise Activity) – погоджений у часі й просторі потік ресурсів (сировини, матеріалів, обладнання, грошей, трудових ресурсів, інформації), які допомагають балансувати та підтримувати ці потоки для отримання запланованих результатів діяльності.

Дивіденд (Dividend) – частина чистого прибутку акціонерного товариства, що виплачується акціонеру з розрахунку на одну належну йому акцію певного типу та/або класу.

Дивідендна політика (Dividend policy) – діяльність підприємства, спрямована на забезпечення формування доходу власників його корпоративних прав.

Довгострокові зобов'язання (Long-term Liabilities) – зобов'язання, які мають бути виконані в період більше одного року або операційного циклу після дати звіту.

Доходи (Income) – збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які приводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Доходи майбутніх періодів (*Deferred income*) – доходи, отримані протягом поточного або попередніх періодів, які належать до наступних звітних періодів.

Емісія (*Issue*) – випуск в обіг цінних паперів, грошових знаків у всіх формах. Емісія грошей означає як друкування грошових знаків, так і збільшення всієї маси готівкових і безготівкових грошей.

Забезпечення наступних витрат та платежів (*Provision For Future Expenses and Payments*) – нараховані у звітному періоді майбутні витрати та платежі (витрати на оплату майбутніх відпусток, гарантійні зобов'язання тощо), величина яких на дату складання балансу може бути визначена тільки шляхом попередніх (прогнозних) оцінок, а також залишки коштів цільового фінансування і цільових надходжень, які отримано з бюджету та інших джерел, зокрема коштів, вивільнених від оподаткування у зв'язку з наданням пільг з податку на прибуток підприємств.

Засновники (*Founders*) – організатори справи, засновники фірми, суспільства, фізичні і (чи) юридичні особи, які створюють нову організацію, акціонерне товариство з власної ініціативи і залучають до участі у ньому вкладників капіталу. Засновники можуть самі вносити свій капітал в створюване товариство. Вони також розробляють документи, необхідні для реєстрації і діяльності створюваної компанії, асоціації, акціонерного товариства; здійснюють необхідну підготовчу роботу.

Звіт про рух грошових коштів (*Cash Flow Statement*) – звіт про надходження і видатки грошових коштів та їх еквівалентів внаслідок всіх видів діяльності підприємства за звітний період.

Звіт про фінансові результати (*Income Statement*) – звіт про доходи, витрати та прибутки (збитки) підприємства.

Зобов'язання (*Liabilities*) – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Зовнішнє середовище (*Environment*) – сукупність факторів, які формують довгострокову прибутковість організації і на які організація не може впливати взагалі або має незначний вплив.

Інвестиційна діяльність (*Investment Activity*) – сукупність операцій з придбання та продажу довгострокових (необоротних) активів, а також фінансових інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів.

Інвестиції (*Investment*) – грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкт підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту; капітальні вкладення в розвиток виробництва чи у невиробничу сферу.

Інвестиційний проєкт (*Investment project*) – це сукупність заходів, які передбачають певні вкладення капіталу з метою отримання прибутку або соціального ефекту в майбутньому.

Іноземне підприємство (*Foreign enterprise*) – це унітарне або корпоративне підприємство, створене за законодавством України, що діє виключно на основі власності іноземців чи іноземних юридичних осіб, або діюче підприємство, придбане повністю у власність цих осіб.

Інновації (*Innovations*) – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Інноваційна діяльність (*Innovation Activity*) – діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Інноваційний проєкт (*Innovatory Project*) – комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (зокрема інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту та/або інноваційної продукції.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (*Absolute liquidity coefficient (solvency)*) – показник, який характеризує здатність підприємства розраховуватись за поточними зобов'язаннями абсолютно ліквідними активами.

Коефіцієнт автономії (*Coefficient of autonomy*) – показник, який характеризує частку вкладників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих в діяльність підприємства.

Коефіцієнт закріплення (завантаження) активів (*Fixation ratio*) – величина, обернена коефіцієнту оборотності, яка показує суму активів на одну гривню чистого доходу.

Коефіцієнт маневрування власного капіталу (*Flexibility Ratio*) – показник, який характеризує частку власного капіталу, вкладену в оборотні активи.

Коефіцієнт оборотності (*Turnover Ratio*) – показник, який характеризує кількість оборотів, що їх здійснюють окремі види активів протягом звітного періоду.

Коефіцієнт покриття (*Coverage coefficient general*) – показник, що визначається співвідношенням усіх поточних активів до поточних зобов'язань і характеризує достатність оборотних активів підприємства для погашення своїх боргів.

Коефіцієнт тривалості обороту (*Collection*) – показник, який характеризується кількістю днів, протягом яких активи проходять усі стадії одного кругообігу.

Коефіцієнт фінансового ризику (*Coefficient of financial risk*) – показник, який характеризує співвідношення залученого та власного капіталу підприємства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності (*Rapid liquidity coefficient*) – показник, який характеризує співвідношення коштів у розрахунках до поточних зобов'язань

Коефіцієнтний аналіз (*Coefficients Analysis*) – оцінювання досліджуваного об'єкта за системою попередньо обґрунтованих коефіцієнтів, які визначають його основні характеристики.

Комерційний кредит – форма кредиту, яка характеризує відносини позички між двома суб'єктами підприємництва, що виникають внаслідок одержаних авансів у рахунок наступних поставок продукції (робіт, послуг) чи одержання товарів з відстрочкою платежів.

Консорціум – тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети (реалізації цільових програм, науково-технічних, будівельних проєктів тощо).

Контролінг – це спеціальна саморегулювальна система методів та інструментів, яка спрямована на функціональну підтримку менеджменту

підприємства і містить інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль і внутрішній консалтинг.

Конкурентоспроможність підприємства (*Competitiveness*) – рівень компетенції підприємства щодо інших підприємств-конкурентів у накопиченні та використанні виробничого потенціалу певної спрямованості, а також окремих його складових: технології, ресурсів, менеджменту (особливо – стратегічного потокового планування), навичок і знань персоналу тощо, що відображається у таких узагальнювальних показниках, як якість продукції, прибутковість, продуктивність та ін.

Конкурентоспроможність товару (*Competitiveness of Goods*) – ступінь його відповідності на певний момент вимогам цільових груп споживачів або обраного ринку за найважливішими характеристиками: технічними, економічними, екологічними тощо.

Кредитоспроможність (*Credit Standing*) – наявність передумов для одержання кредиту і здатність повернути його. Кредитоспроможність позичальника визначається за показниками, що характеризують його здатність своєчасно розраховуватися за раніше одержаними кредитами, його поточне фінансове становище, спроможність у разі потреби мобілізувати кошти з різних джерел і забезпечити оперативну конверсію активів у ліквідні кошти.

Ліквідність (*Liquidity*) – здатність активу трансформуватися в грошові засоби протягом виробничо-технічного процесу, а ступінь ліквідності визначається тривалістю часового періоду, протягом якого ця трансформація може відбутися.

Ліквідність підприємства (*Liquidity*) – наявність в нього оборотних засобів в розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань.

Метод табличного зображення аналітичних даних (*Method of Tabular Display of Data*) – форма подання аналітичної інформації за допомогою цифр, розташованих в певному порядку (за допомогою аналітичної таблиці).

Необоротні активи (*Fixed Assets*) – активи, що не є оборотними.

Оборотні активи (*Current Assets*) – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом 12-ти місяців з дати балансу.

Операційна діяльність (*Operating Activity*) – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, окрім інвестиційної та фінансової діяльності.

Основна діяльність (*Main Activity*) – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства, і які забезпечують основну частку його доходу.

Платоспроможність (*Ability (capacity) to pay; paying capacity*) – здатність підприємства сплачувати кошти за своїми зобов'язаннями, що вже настали і потребують негайного погашення, за рахунок наявних грошей на банківських рахунках або готівкою.

Порівняльний аналіз (*Comparative Analysis*) – зіставлення показників досліджуваного періоду з аналогічними плановими, попередніми, нормативними, середніми або найкращими (еталонними) показниками, які розглядаються як база порівняння.

Поточні зобов'язання (*Current Liabilities*) – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або впродовж дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Прибуток (*Profit*) – кінцевий результат діяльності підприємства, що характеризує абсолютну ефективність роботи.

Процентна ставка (*Interest Rate*) – встановлена банком ставка, за якою у визначені в договорі строки виплачуються проценти. Її розмір, як правило, встановлюють у річному обчисленні відповідно до одиниці використаного капіталу (позики, суми боргу).

Проект (*Project*) – одноразова сукупність цілей, завдань і дій, що мають системні характеристики щодо взаємозв'язку ресурсів, послідовності виконання робіт і залучення спеціалістів певної кваліфікації.

Рентабельність (*Profitability*) – якісний показник, що характеризує рівень віддачі витрат або міру використання наявних ресурсів у процесі виробництва і реалізації товарів, робіт, послуг.

Фінансова діяльність (*Financial Activity*) – сукупність операцій, що приводять до зміни величини та/або складу власного і позикового капіталу (які не є результатом операційної діяльності).

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Аранчій В. І., Томілін О. О., Дорогань-Писаренко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посібник. Полтава : РВВ ПДАУ, 2021. 300 с.
2. Верланов Ю. Ю. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Вид. 2-ге. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 336 с.
3. Зайцева І. Ю. Фінансовий менеджмент : навч. посібник. Харків : УкрДУЗТ, 2018. 250 с.
4. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ, 2019. 520 с.
5. Олійник О. В., Морозова Г. С. Фінансовий менеджмент : навч. посібник. Харків : Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва, 2020. 154 с.
6. Пазинич В. І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 408 с
7. Фінансовий менеджмент : методичні рекомендації до практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання освітнього ступеня «магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Луцьк : «Вежа», 2021. 109 с.
8. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Ніпіаліді О. Ю. Фінансовий менеджмент : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Кнейслер. Тернопіль, 2018. 477 с.
9. Фінансовий менеджмент : підручник / Крупка М. І. та ін. ; за ред. М. І. Крупки. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.
10. Jack Alexander. Financial Management: Partner in Driving Performance and Value. Wiley and Sons. 2024, 720 p.
11. Ninemeier Jack D., Hayes David K. Accounting and Financial Management in Foodservice Operations. Wiley and Sons. 2023, 384 p.
12. Weetman P. Financial and management accounting. An Introduction. 8th Edition. Pearson. 2019. 852 p.

Допоміжна:

1. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В., Бальзан М. В., Гуменюк В. С. Напрямки покращення рівня конкурентоспроможності підприємств машинобудівної промисловості України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 5, т. 1. С. 7 – 11.
2. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В., Іванчик Т. В. Фактори впливу на формування прибутку підприємств. *Modern Economics*. 2019. № 14. С. 81 – 86. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua>.
3. Єпіфанова І. Ю., Ревенко В. С. Особливості управління фінансовим результатом від операційної діяльності підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. № 2. С. 160 – 166. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/2-2016-ukr>

4. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В. С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 189 – 192. URL: <http://economyandsociety.in.ua>

7. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В., Надольний О. В. Планування в системі менеджменту. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 1. С. 39 – 43.

8. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В., Гуменюк В. С. Стан та перспективи розвитку машинобудівної промисловості України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 2. С. 270 – 275.

9. Гросул В. А., Филипенко О. М., Гірінова Л. В. Управління проєктами : практикум з використанням інформаційних технологій (на базі MS Project) для студентів економічних спеціальностей. Х. : Монограф, 2015. 71 с.

Додаток А

Посадова інструкція

(назва установи, організації)	ЗАТВЕРДЖУЮ
	(уповноважена особа)
	(ПІБ, підпис)
	" ____ " _____ 20__ р.

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖЕРА

І. Загальні положення

1. Фінансовий менеджер призначається на посаду і звільняється з посади наказом менеджера (керівника підприємства).
2. Фінансовий менеджер безпосередньо підпорядковується керівнику підприємства.
3. У своїй роботі фінансовий менеджер керується:
 - Конституцією України,
 - нормативно-правовими і законодавчими актами України,
 - Кодексом законів про працю,
 - посадовою інструкцією.
4. На посаду фінансового менеджера може бути призначений працівник з вищою економічною освітою і стажем роботи у відповідній галузі не менше п'яти років.
5. Фінансовий менеджер має знати:
 - організаційну структуру управління підприємством;
 - методи планування і організації фінансової діяльності підприємства;
 - порядок і форму фінансових розрахунків, бухгалтерський облік, прийняту звітність про фінансову діяльність підприємства, порядок і терміни її складання;
 - фінансове законодавство;
 - вимоги і порядок оформлення фінансових документів підприємства;
 - критерії контролю фінансового і кредитного плану, плану реалізації продукції, плану за прибутком і іншими фінансовими показниками;
 - порядок розробки і затвердження планів фінансово-господарської діяльності підприємства;
 - методи зменшення витрат, пов'язаних з невикористанням або неефективним використанням товарно-матеріальних цінностей;
 - методи підвищення рентабельності підприємства;
 - правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства;
 - норми і вимоги з охорони праці, протипожежної безпеки і виробничої санітарії.
6. _____.
7. _____.

II. Завдання та обов'язки

1. Організовувати управлінський облік результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства, а також фінансових, розрахункових і кредитних операцій та контролювати економне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, збереження власності підприємства.
2. Формувати згідно з законодавством про бухгалтерський облік облікову політику, виходячи зі структури і особливостей діяльності підприємства, необхідності забезпечення його фінансової стійкості.
3. Забезпечувати раціональну організацію внутрішнього обліку і звітності на підприємстві та в його підрозділах на основі максимальної централізації обліково-розрахункових робіт і використання сучасних технічних засобів та інформаційних технологій, прогресивних форм і методів обліку та контролю.
4. Формувати і своєчасно подавати керівництву повну й достовірну інформацію про діяльність підприємства, його майновий стан, прибутки і витрати, а також розробляти і здійснювати заходи, спрямовані на укріплення фінансової дисципліни на підприємстві.
5. Проводити економічний аналіз господарської діяльності підприємства на підставі даних управлінського обліку і звітності з метою виявлення внутрішньогосподарських резервів, усунення необґрунтованих затрат, ефективного використання ресурсів підприємства.
6. Формувати бюджет підприємства на підставі показників аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства і контролювати виконання бюджету з метою раціонального використання фінансових ресурсів.
7. Приймати заходи щодо накопичення фінансових ресурсів підприємства для забезпечення його фінансової стійкості.
8. Прийняття мір з упередження недостач, незаконного використання грошей, товарно-матеріальних цінностей, порушення фінансового і господарського законодавства.
9. Здійснення взаємодії з банками з питань розміщення вільних фінансових засобів на банківських депозитах (сертифікатах) і придбання високоліквідних державних цінних паперів, контроль за проведенням облікових операцій з депозитними і кредитними договорами, цінними паперами.
10. Забезпечувати контроль за:
 - законністю, своєчасністю і правильністю оформлення документів, складанням економічно обґрунтованих звітних калькуляцій собівартості продукції, роботи (послуг); розрахунками по заробітній платі працівників підприємства; правильним нарахуванням і перерахуванням платежів в держбюджет, внесків на державне соціальне страхування; переведенням коштів на фінансування капітальних вкладів;
 - погашенням у встановлені терміни заборгованості банкам по кредитах.
11. Вводити заходи із забезпечення суворого дотримання штатної, фінансової і касової дисципліни, адміністративно-господарських та інших витрат.
12. Контролювати законність списання з бухгалтерських балансів недостач, дебіторської заборгованості та інших витрат.
13. Забезпечувати зберігання бухгалтерських документів, а також оформлення і здачі їх у відповідному порядку в архів.
14. Керувати працівниками фінансового відділу.
15. Організовувати і контролювати роботу підзвітних структурних підрозділів.
16. _____.
17. _____.

III. Права

Фінансовий менеджер має право:

1. отримувати від керівників структурних підрозділів і виконавців необхідну для роботи інформацію;
2. видавати накази і розпорядження в межах своєї компетенції щодо фінансово-господарської діяльності підприємства;
3. вносити керівництву пропозиції щодо удосконалення роботи, пов'язаної з передбаченими цією посадовою інструкцією обов'язками.
4. _____.
5. _____.

IV. Відповідальність

Фінансовий менеджер несе відповідальність за:

1. якість і своєчасність виконання покладених на нього цією посадовою інструкцією обов'язків;
2. нерозголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю підприємства;
3. роботу підпорядкованих підрозділів;
4. дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку;
5. дотримання інструкцій і вимог з охорони праці, протипожежної безпеки та виробничої санітарії.
6. _____.
7. _____.

УЗГОДЖЕНО

Керівник
структурного
підрозділу:

(підпис)

(ПІБ)

"_____" _____ р.

Начальник
юридичного
відділу:

(підпис)

(ПІБ)

"_____" _____ р.

З інструкцією
ознайомлений:

(підпис)

(ПІБ)

"_____" _____ р.

Додаток Б
Таблиці множників вартості грошей у часі

Таблиця Б.1 – Множник майбутньої вартості

k/t	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6 %	1,0600	1,1236	1,1910	1,2625	1,3382	1,4185	1,5036	1,5938	1,6895	1,7908
7 %	1,0700	1,1449	1,2250	1,3108	1,4026	1,5007	1,6058	1,7182	1,8385	1,9672
8 %	1,0800	1,1664	1,2597	1,3605	1,4693	1,5869	1,7138	1,8509	1,9990	2,1589
9 %	1,0900	1,1881	1,2950	1,4116	1,5386	1,6771	1,8280	1,9926	2,1719	2,3674
10 %	1,1000	1,2100	1,3310	1,4641	1,6105	1,7716	1,9487	2,1436	2,3579	2,5937
11 %	1,1100	1,2321	1,3676	1,5181	1,6851	1,8704	2,0762	2,3045	2,5580	2,8394
12 %	1,1200	1,2544	1,4049	1,5735	1,7623	1,9738	2,2107	2,4760	2,7731	3,1058
13 %	1,1300	1,2769	1,4429	1,6305	1,8424	2,0820	2,3526	2,6584	3,0040	3,3946
14 %	1,1400	1,2996	1,4815	1,6890	1,9254	2,1950	2,5023	2,8526	3,2519	3,7072
15 %	1,1500	1,3225	1,5209	1,7490	2,0114	2,3131	2,6600	3,0590	3,5179	4,0456
16 %	1,1600	1,3456	1,5609	1,8106	2,1003	2,4364	2,8262	3,2784	3,8030	4,4114
17 %	1,1700	1,3689	1,6016	1,8739	2,1924	2,5652	3,0012	3,5115	4,1084	4,8068
18 %	1,1800	1,3924	1,6430	1,9388	2,2878	2,6996	3,1855	3,7589	4,4355	5,2338
19 %	1,1900	1,4161	1,6852	2,0053	2,3864	2,8398	3,3793	4,0214	4,7854	5,6947
20 %	1,2000	1,4400	1,7280	2,0736	2,4883	2,9860	3,5832	4,2998	5,1598	6,1917
21 %	1,2100	1,4641	1,7716	2,1436	2,5937	3,1384	3,7975	4,5950	5,5599	6,7275
22 %	1,2200	1,4884	1,8158	2,2153	2,7027	3,2973	4,0227	4,9077	5,9874	7,3046
23 %	1,2300	1,5129	1,8609	2,2889	2,8153	3,4628	4,2593	5,2389	6,4439	7,9259
24 %	1,2400	1,5376	1,9066	2,3642	2,9316	3,6352	4,5077	5,5895	6,9310	8,5944
25 %	1,2500	1,5625	1,9531	2,4414	3,0518	3,8147	4,7684	5,9605	7,4506	9,3132
26 %	1,2600	1,5876	2,0004	2,5205	3,1758	4,0015	5,0419	6,3528	8,0045	10,0857

Таблиця Б.2 – Множник теперішньої вартості

k/t	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6 %	0,9434	0,8900	0,8396	0,7921	0,7473	0,7050	0,6651	0,6274	0,5919	0,5584
7 %	0,9346	0,8734	0,8163	0,7629	0,7130	0,6663	0,6227	0,5820	0,5439	0,5083
8 %	0,9259	0,8573	0,7938	0,7350	0,6806	0,6302	0,5835	0,5403	0,5002	0,4632
9 %	0,9174	0,8417	0,7722	0,7084	0,6499	0,5963	0,5470	0,5019	0,4604	0,4224
10 %	0,9091	0,8264	0,7513	0,6830	0,6209	0,5645	0,5132	0,4665	0,4241	0,3855
11 %	0,9009	0,8116	0,7312	0,6587	0,5935	0,5346	0,4817	0,4339	0,3909	0,3522
12 %	0,8929	0,7972	0,7118	0,6355	0,5674	0,5066	0,4523	0,4039	0,3606	0,3220
13 %	0,8850	0,7831	0,6931	0,6133	0,5428	0,4803	0,4251	0,3762	0,3329	0,2946
14 %	0,8772	0,7695	0,6750	0,5921	0,5194	0,4556	0,3996	0,3506	0,3075	0,2697
15 %	0,8696	0,7561	0,6575	0,5718	0,4972	0,4323	0,3759	0,3269	0,2843	0,2472
16 %	0,8621	0,7432	0,6407	0,5523	0,4761	0,4104	0,3538	0,3050	0,2630	0,2267
17 %	0,8547	0,7305	0,6244	0,5337	0,4561	0,3898	0,3332	0,2848	0,2434	0,2080
18 %	0,8475	0,7182	0,6086	0,5158	0,4371	0,3704	0,3139	0,2660	0,2255	0,1911
19 %	0,8403	0,7062	0,5934	0,4987	0,4190	0,3521	0,2959	0,2487	0,2090	0,1756
20 %	0,8333	0,6944	0,5787	0,4823	0,4019	0,3349	0,2791	0,2326	0,1938	0,1615
21 %	0,8264	0,6830	0,5645	0,4665	0,3855	0,3186	0,2633	0,2176	0,1799	0,1486
22 %	0,8197	0,6719	0,5507	0,4514	0,3700	0,3033	0,2486	0,2038	0,1670	0,1369
23 %	0,8130	0,6610	0,5374	0,4369	0,3552	0,2888	0,2348	0,1909	0,1552	0,1262
24 %	0,8065	0,6504	0,5245	0,4230	0,3411	0,2751	0,2218	0,1789	0,1443	0,1164
25 %	0,8000	0,6400	0,5120	0,4096	0,3277	0,2621	0,2097	0,1678	0,1342	0,1074
26 %	0,7937	0,6299	0,4999	0,3968	0,3149	0,2499	0,1983	0,1574	0,1249	0,0992

Таблиця Б.3 – Множник майбутньої вартості анuitету (відкладений)

k/t	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6 %	1,0000	2,0600	3,1836	4,3746	5,6371	6,9753	8,3938	9,8975	11,4913
7 %	1,0000	2,0700	3,2149	4,4399	5,7507	7,1533	8,6540	10,2598	11,9780
8 %	1,0000	2,0800	3,2464	4,5061	5,8666	7,3359	8,9228	10,6366	12,4876
9 %	1,0000	2,0900	3,2781	4,5731	5,9847	7,5233	9,2004	11,0285	13,0210
10 %	1,0000	2,1000	3,3100	4,6410	6,1051	7,7156	9,4872	11,4359	13,5795
11 %	1,0000	2,1100	3,3421	4,7097	6,2278	7,9129	9,7833	11,8594	14,1640
12 %	1,0000	2,1200	3,3744	4,7793	6,3528	8,1152	10,0890	12,2997	14,7757
13 %	1,0000	2,1300	3,4069	4,8498	6,4803	8,3227	10,4047	12,7573	15,4157
14 %	1,0000	2,1400	3,4396	4,9211	6,6101	8,5355	10,7305	13,2328	16,0853
15 %	1,0000	2,1500	3,4725	4,9934	6,7424	8,7537	11,0668	13,7268	16,7858
16 %	1,0000	2,1600	3,5056	5,0665	6,8771	8,9775	11,4139	14,2401	17,5185
17 %	1,0000	2,1700	3,5389	5,1405	7,0144	9,2068	11,7720	14,7733	18,2847
18 %	1,0000	2,1800	3,5724	5,2154	7,1542	9,4420	12,1415	15,3270	19,0859
19 %	1,0000	2,1900	3,6061	5,2913	7,2966	9,6830	12,5227	15,9020	19,9234
20 %	1,0000	2,2000	3,6400	5,3680	7,4416	9,9299	12,9159	16,4991	20,7989
21 %	1,0000	2,2100	3,6741	5,4457	7,5892	10,1830	13,3214	17,1189	21,7139
22 %	1,0000	2,2200	3,7084	5,5242	7,7396	10,4423	13,7396	17,7623	22,6700
23 %	1,0000	2,2300	3,7429	5,6038	7,8926	10,7079	14,1708	18,4300	23,6690
24 %	1,0000	2,2400	3,7776	5,6842	8,0484	10,9801	14,6153	19,1229	24,7125
25 %	1,0000	2,2500	3,8125	5,7656	8,2070	11,2588	15,0735	19,8419	25,8023
26 %	1,0000	2,2600	3,8476	5,8480	8,3684	11,5442	15,5458	20,5876	26,9404

Таблиця Б.4 – Множник майбутньої вартості анuitету (попередній)

k/t	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6 %	1,0600	2,1836	3,3746	4,6371	5,9753	7,3938	8,8975	10,4913	12,1808
7 %	1,0700	2,2149	3,4399	4,7507	6,1533	7,6540	9,2598	10,9780	12,8164
8 %	1,0800	2,2464	3,5061	4,8666	6,3359	7,9228	9,6366	11,4876	13,4866
9 %	1,0900	2,2781	3,5731	4,9847	6,5233	8,2004	10,0285	12,0210	14,1929
10 %	1,1000	2,3100	3,6410	5,1051	6,7156	8,4872	10,4359	12,5795	14,9374
11 %	1,1100	2,3421	3,7097	5,2278	6,9129	8,7833	10,8594	13,1640	15,7220
12 %	1,1200	2,3744	3,7793	5,3528	7,1152	9,0890	11,2997	13,7757	16,5487
13 %	1,1300	2,4069	3,8498	5,4803	7,3227	9,4047	11,7573	14,4157	17,4197
14 %	1,1400	2,4396	3,9211	5,6101	7,5355	9,7305	12,2328	15,0853	18,3373
15 %	1,1500	2,4725	3,9934	5,7424	7,7537	10,0668	12,7268	15,7858	19,3037
16 %	1,1600	2,5056	4,0665	5,8771	7,9775	10,4139	13,2401	16,5185	20,3215
17 %	1,1700	2,5389	4,1405	6,0144	8,2068	10,7720	13,7733	17,2847	21,3931
18 %	1,1800	2,5724	4,2154	6,1542	8,4420	11,1415	14,3270	18,0859	22,5213
19 %	1,1900	2,6061	4,2913	6,2966	8,6830	11,5227	14,9020	18,9234	23,7089
20 %	1,2000	2,6400	4,3680	6,4416	8,9299	11,9159	15,4991	19,7989	24,9587
21 %	1,2100	2,6741	4,4457	6,5892	9,1830	12,3214	16,1189	20,7139	26,2738
22 %	1,2200	2,7084	4,5242	6,7396	9,4423	12,7396	16,7623	21,6700	27,6574
23 %	1,2300	2,7429	4,6038	6,8926	9,7079	13,1708	17,4300	22,6690	29,1128
24 %	1,2400	2,7776	4,6842	7,0484	9,9801	13,6153	18,1229	23,7125	30,6434
25 %	1,2500	2,8125	4,7656	7,2070	10,2588	14,0735	18,8419	24,8023	32,2529
26 %	1,2600	2,8476	4,8480	7,3684	10,5442	14,5458	19,5876	25,9404	33,9449

Таблиця Б.5 – Множник теперішньої вартості анuitету (відкладений)

k/t	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6 %	0,9434	1,8334	2,6730	3,4651	4,2124	4,9173	5,5824	6,2098	6,8017	7,3601
7 %	0,9346	1,8080	2,6243	3,3872	4,1002	4,7665	5,3893	5,9713	6,5152	7,0236
8 %	0,9259	1,7833	2,5771	3,3121	3,9927	4,6229	5,2064	5,7466	6,2469	6,7101
9 %	0,9174	1,7591	2,5313	3,2397	3,8897	4,4859	5,0330	5,5348	5,9952	6,4177
10 %	0,9091	1,7355	2,4869	3,1699	3,7908	4,3553	4,8684	5,3349	5,7590	6,1446
11 %	0,9009	1,7125	2,4437	3,1024	3,6959	4,2305	4,7122	5,1461	5,5370	5,8892
12 %	0,8929	1,6901	2,4018	3,0373	3,6048	4,1114	4,5638	4,9676	5,3282	5,6502
13 %	0,8850	1,6681	2,3612	2,9745	3,5172	3,9975	4,4226	4,7988	5,1317	5,4262
14 %	0,8772	1,6467	2,3216	2,9137	3,4331	3,8887	4,2883	4,6389	4,9464	5,2161
15 %	0,8696	1,6257	2,2832	2,8550	3,3522	3,7845	4,1604	4,4873	4,7716	5,0188
16 %	0,8621	1,6052	2,2459	2,7982	3,2743	3,6847	4,0386	4,3436	4,6065	4,8332
17 %	0,8547	1,5852	2,2096	2,7432	3,1993	3,5892	3,9224	4,2072	4,4506	4,6586
18 %	0,8475	1,5656	2,1743	2,6901	3,1272	3,4976	3,8115	4,0776	4,3030	4,4941
19 %	0,8403	1,5465	2,1399	2,6386	3,0576	3,4098	3,7057	3,9544	4,1633	4,3389
20 %	0,8333	1,5278	2,1065	2,5887	2,9906	3,3255	3,6046	3,8372	4,0310	4,1925
21 %	0,8264	1,5095	2,0739	2,5404	2,9260	3,2446	3,5079	3,7256	3,9054	4,0541
22 %	0,8197	1,4915	2,0422	2,4936	2,8636	3,1669	3,4155	3,6193	3,7863	3,9232
23 %	0,8130	1,4740	2,0114	2,4483	2,8035	3,0923	3,3270	3,5179	3,6731	3,7993
24 %	0,8065	1,4568	1,9813	2,4043	2,7454	3,0205	3,2423	3,4212	3,5655	3,6819
25 %	0,8000	1,4400	1,9520	2,3616	2,6893	2,9514	3,1611	3,3289	3,4631	3,5705
26 %	0,7937	1,4235	1,9234	2,3202	2,6351	2,8850	3,0833	3,2407	3,3657	3,4648

Таблиця Б.6 – Множник теперішньої вартості анuitету (попередній)

k/t	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6 %	1,0000	1,9434	2,8334	3,6730	4,4651	5,2124	5,9173	6,5824	7,2098	7,8017
7 %	1,0094	1,9617	2,8601	3,7077	4,5072	5,2615	5,9731	6,6445	7,2778	7,8753
8 %	1,0189	1,9801	2,8869	3,7423	4,5494	5,3107	6,0290	6,7066	7,3458	7,9489
9 %	1,0283	1,9984	2,9136	3,7770	4,5915	5,3599	6,0848	6,7687	7,4138	8,0225
10 %	1,0377	2,0167	2,9403	3,8116	4,6336	5,4091	6,1406	6,8308	7,4819	8,0961
11 %	1,0472	2,0351	2,9670	3,8463	4,6757	5,4582	6,1964	6,8929	7,5499	8,1697
12 %	1,0566	2,0534	2,9938	3,8809	4,7178	5,5074	6,2523	6,9550	7,6179	8,2433
13 %	1,0660	2,0717	3,0205	3,9156	4,7600	5,5566	6,3081	7,0171	7,6859	8,3169
14 %	1,0755	2,0901	3,0472	3,9502	4,8021	5,6057	6,3639	7,0792	7,7539	8,3905
15 %	1,0849	2,1084	3,0740	3,9849	4,8442	5,6549	6,4197	7,1413	7,8219	8,4641
16 %	1,0943	2,1267	3,1007	4,0195	4,8863	5,7041	6,4756	7,2034	7,8900	8,5377
17 %	1,1038	2,1451	3,1274	4,0542	4,9285	5,7533	6,5314	7,2655	7,9580	8,6113
18 %	1,1132	2,1634	3,1542	4,0888	4,9706	5,8024	6,5872	7,3276	8,0260	8,6849
19 %	1,1226	2,1817	3,1809	4,1235	5,0127	5,8516	6,6430	7,3897	8,0940	8,7585
20 %	1,1321	2,2001	3,2076	4,1581	5,0548	5,9008	6,6989	7,4518	8,1620	8,8321
21 %	1,1415	2,2184	3,2343	4,1928	5,0970	5,9500	6,7547	7,5139	8,2300	8,9057
22 %	1,1509	2,2367	3,2611	4,2274	5,1391	5,9991	6,8105	7,5759	8,2981	8,9793
23 %	1,1604	2,2551	3,2878	4,2621	5,1812	6,0483	6,8663	7,6380	8,3661	9,0529
24 %	1,1698	2,2734	3,3145	4,2967	5,2233	6,0975	6,9222	7,7001	8,4341	9,1265
25 %	1,1792	2,2917	3,3413	4,3314	5,2655	6,1467	6,9780	7,7622	8,5021	9,2001
26 %	1,1887	2,3101	3,3680	4,3660	5,3076	6,1958	7,0338	7,8243	8,5701	9,2737

*Навчальне електронне видання
комбінованого використання.
Можна використовувати в локальному та мережному режимах*

**Ірина Юріївна Єпіфанова
В'ячеслав Васильович Джеджула**

ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Практикум

Рукопис оформила *І. Єпіфанова*

Редактор *Т. Старічек*

Оригінал-макет виготовила *Т. Старічек*

Підписано до видання 23.09.2024 р.
Гарнітура Times New Roman.
Зам. № P2024-153.

Видавець та виготовлювач
Вінницький національний технічний університет,
Редакційно-видавничий відділ.
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Хмельницьке шосе, 95, м. Вінниця, 21021.
press.vntu.edu.ua;
E-mail: irvc.ed.vntu@gmail.com.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009.